Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ▲ № 74 (8814). ● 9 апрель, 1986 йил ● ЧОРШАНБА ● Баҳоси 3 тийин.

СУРАТДА: Куйбишев шаҳри меҳнаткашлари билан суҳбат пайти. (ТАСС-ЎзТАГ телефотоси).

ЖАДАЛЛАШТИРИШ ОМИЛИ

М. С. Горбачевнинг Куйбишев областида бўлиши

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев 7 апрель куни Москвадан Куйбишевга жўнаб кетди.

Аэродромда уни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громико, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рижков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе ва бошқа ўртоқлар кузатиб қолдилар.

Куйбишев шаҳридаги аэропортда М. С. Горбачевни КПСС область комитетининг биринчи секретари Е. Ф. Муравьев, Куйбишев область партия комитети бюросининг аъзолари, бир қанча министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари кутиб олдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари В. И. Ленин ҳайкали пойига гуллар қўйди. Сўнгра Волга бўйида қад кўтариб турган Шон-шуҳрат монументи — шаҳар меҳнаткашларининг меҳнат ва жанговар шон-шуҳрати рамзи бўлмиш ёдгорлик пойига ҳам гуллар қўйилди.

Бу ерда бўлишнинг дастлабки дақиқаларданоқ меҳнаткашлар билан амалий ва очиқчасига суҳбатлар бўлиб ўтди. Бу суҳбатлар асосий магистраллардан бири — Куйбишев кўчасида бошланди.

Куйбишевликлар билан учрашишни кўпдан буён истар эдим, деди М. С. Горбачев. Сизлар чинакам рус ўлкасида яшаяпсизлар. Чунки рус давлати Волга атрофида ташкил топган. Бугунги кунда область саноат, маданият, илм-фан, қишлоқ хўжалиги нуқтаи назаридан қудратли бир ўлкадир. Бизнинг мамлакатимиз бепоён, турмушимиз тобора яхшиланиб бормоқда, катта-катта шаҳарлар, қишлоқлар барпо этмоқдамиз, корхоналарни реконструкция қиляпмиз, маданият тобора ривожланмоқда, товарларни кўпроқ ишлаб чиқармоқдамиз. Аммо улар ҳали етишмаяпти.

Ҳамма нарса кўпроқ бўлиши ва ана шуларнинг барчаси инсонга яхшироқ хизмат қилиши учун, турмуш шароитлари яна ҳам яхшироқ бўлиши учун нима қилмоқ керак? Айни мана шу масалалар съезд ишининг диққат марказида бўлди. Унда рўй-рост ва ошкора гап борди.

Куни кеча биз уй-жой тўғрисидаги масалани Сиёсий бюрода муҳокама қилдик. Сизларга шуни айтаманки, биз ҳозир биринчи навбатда ҳал этишимиз лозим бўлган бир қанча проблемалар мавжуд. Уй-жой, озиқ-овқат, товарлар сифати проблемалари шулар жумласидандир. Кўпгина бошқа проблемалар ҳам бор, албатта. Шаҳар транспорти ҳам, соғлиқни сақлаш ҳам шундай проблемалардандир. Гап шу ҳақда бормоқдаки, биз бутун социал соҳани яхшилаб олишимиз керак, у оқсаб қолган. Мана, масалан, сизларда, Куйбишевда оғир саноатга берилиб кетиш сезилиб турибди, янги қувватлар, заводлар, цехлар қуряпмиз-у, аммо исталган натижага эришолмаяпмиз. Чунки инсон тўғрисида астойдил ғамхўрлик қилмасдан туриб янги заводлар ва цехлар барпо этиш беҳуда иш эканини унутиб қўймоқдамиз. Инсон самарали меҳнат қила олиши учун хизмат кўрсатиш, маиший хизмат, савдо, соғлиқни сақлаш системаси керак, яхши мактаблар, янги иш куни олдидан куч тўплаб олиш учун дам олиш жойлари кераклиги аён. Мана шуларнинг ҳаммаси инсоннинг кайфиятини, унинг ишга муносабатини, қисқаси, умуман ижтимоий меҳнат унумдорлигини белгилаб беради. Шуни рўй-рост айтиш керакки, ҳозир социал соҳага оид масалалар ўткирлашиб, муайян даражада белгиловчи тус олди.

Бу масалаларни эса планлаштириш бораётган жойларда ҳам, режаларимизни амалга ошириш, маблағларни ўзлаштириш масалалари ҳал этилаётган мана шу ерда ҳам ҳал этиш керак. Бунда фаол ҳаракат қилиш лозим. Бир томондан уй-жой етишмаётгандек, соғлиқни сақлашда, шаҳар транспортида қийинчиликлар мавжуддек бўлиб кўринади. Аммо биз шуларга ажратилган маблағлар қандай ўзлаштирилаётганини текшириб кўрганимизда, бу маблағлар яхши ўзлаштирилмаётган бўлиб чиқди. Шундай бир эҳтиёж сезилиб турган пайтда уй-жойлар ўз вақтида фойдаланишга топширилмаяпти, маблағлар тўлиқ ўзлаштирилмаяпти, касалхоналар, болалар боғчалари йиллаб қурилмоқда. Менга айтишларича, сизларда ҳам узоққа чўзилиб кетган қурилишлар бор экан. Демак, шу жойнинг ўзида конкрет сабабларни аниқлаб билиш керак. Социал соҳани яхшилашдан иборат ғоят муҳим масалаларга лоқайдлик билан қараш мумкин эмас.

Съезддан кейинги мана шу биринчи сафарим вақтида энг муҳим ишларни муҳокама қилиш имкониятига эга эканлигимдан хурсандман. Зарбдорлар[illegible] ишлай оладиган ва Волга бўйидаги ғоят катта қувватларни ривожлантириб, мамлакат учун кўп ишлар қилган куйбишевликлар ана шу қувватлар чинакамига ишлаши учун ҳамма нарсани бажо келтирадилар, деб умид қиламан. Бизнинг гапларимизни барча ўртоқларга етказишингизни сўрайман. Шуларни ҳаммага айтишни истардим, бироқ бутун шаҳарни тўплаб бўлмайди, чунки у ҳаракат қилиши ва ишлаши керак. Аммо мана бу сўзларни барча куйбишевликларга партия Марказий Комитети номидан айтмоқчиман: биз сизларга ишонамиз.

Ҳозир интизом ҳам, тартиб ҳам, сифат ҳам, уюшқоқлик ҳам яхшироқ бўлиши керак, деб таъкидлади М. С. Горбачев. Техникани ҳам яхшилаш, модернизациялаш лозим. Мана шу ишларнинг ҳаммасига кенг йўл очиб бериш керак. Кеча яхши бўлган нарсаларнинг ҳаммаси бугун энди етарли эмас. Бугун ва айниқса, эртага нималар қилиш кераклигини ўйлаб иш тутамиз. Энг муҳими шундаки, биз яхши ўйлаб тузган планларимиз худди шундай биргаликдаги яхши меҳнат билан мустаҳкамланиши лозим. Шу боисдан биз сизлар билан эртага ва бир неча йилдан кейин эга бўладиган ҳамма нарсани ҳозирдан тайёрлаш керак.

Қайта қуришга келганда, ҳаммамиз ишни қайта қуришимиз керак. Биз Марказий Комитетда ҳам иш услубимизни анча танқидий руҳда, янгичасига қайта қураётганлигимизни сизлар эҳтимол ҳис этгандирсизлар. Бу ҳақда съездда очиқ-ойдин ва тўппа-тўғри гапирилди. Ҳамма ишни қайта ташкил этиш керак, ўртоқлар, чунки биз бир оз бўшашиб, интизомни, талабчанликни сусайтириб, ҳалолликка путур етказиб қўйдик. Баъзи бир кимсалар ишда ҳам, ўртоқлари орасида ҳам, оилада ҳам ҳалол-пок бўлиш кераклигини унутиб қўйишди. Виждонан яшаш керак. Бу — бизнинг совет ахлоқимиздир.

Сизлар билан суҳбатлашиш, деб давом қилди КПСС Марказий Комитети Бош секретари, менинг жиддий ишимдир. Биз сизларнинг ҳаммангизга ишонамиз. Мамлакатимиз бепоён, ресурсларимиз кўп, одамларимиз билимли, илм-фанимиз эса жаҳондаги энг яхшилардан биридир. Ўртоқлар, биз жўшқинроқ ҳаракат қилмоғимиз керак. Бунга эса съездда туртки берилди.

Шон-шуҳрат монументи олдида партия ва меҳнат ветеранлари, Куйбишев шаҳрининг ҳурматли кишилари, ёшларнинг вакиллари билан суҳбат бўлиб ўтди.

Биз ҳамма нарсани ошкора муҳокама қилишни, ҳамма яхши нарсаларни қўллаб-қувватлашни, ҳалол меҳнат қилаётган барча кишиларни муносиб тақдирлашни, четда туришни ёки бекорчиликни истаётган кимсалар тўғрисида ҳам очиқ-ойдин гапиришни съезд арафасида бошлаган эдик, съездда эса буни мустаҳкамладик, деди М. С. Горбачев.

Бизга баъзида нима учун биз ўзимизни шу қадар савалаб, танқид қилмоқдамиз, дейишади. Бунинг ҳеч қандай қўрқинчли жойи йўқ, деб ўйлайман. Биз партияда ҳам, мамлакатда ҳам, шаҳарларда, областларда, меҳнат коллективларида ҳам ишларни шундай авж олдириб юборганлигимиздан — мана шуларнинг ҳаммасидан, билсангиз агар, жамиятимизгина ҳаракатга келиб қолгани йўқ. Бизнинг олға томон ана шу ҳаракатимизни ҳамма жойда — социалистик мамлакатларда ҳам, бутун дунёда ҳам сезишди. Бизнинг мамлакатимиз ғоят катта, зотан у суръатга суръат қўшганида, қулочини ёзаётганида, янги сиёсатни, инсон манфаатларини кўзловчи ички сиёсат ҳамда тинчликни сақлаб қолишга қаратилган ташқи сиёсатни таклиф этаётганида,— буларнинг ҳаммаси бутун Ер юзида ғоят кенг кўламда маъқуллаб кутиб олинмоқда.

Энг муҳими эса, ўртоқлар, ҳозир шундан иборатки, мақтанмай ва оғиз кўпиртирмай оддийгина қилиб айтадиган бўлсак, биз бутун халқнинг, бутун партиянинг фаол иштироки асосида шундай сиёсатни ишлаб чиқишга муваффақ бўлдикки, бу сиёсат биз уни амалга оширган тақдирда мамлакатни барча соҳаларда янги марраларга олиб чиқади ва у бутун дунёда қўллаб-қувватланади. Худди шундай бўлиши ҳам керак. Совет Иттифоқи ҳамма нарсада ўрнак кўрсатиши лозим. Бунинг учун биз ҳаммамиз яхши ишлашимиз даркор. Партиямизнинг шу даъватига одамлар бажонидил лаббай, деб жавоб қайтарганлигидан қувониш мумкин. Халқнинг мадади партия режаларига қанот бағишлайди. Партиянинг сиёсати халқ манфаатларини ифода этган тақдирда, халқ партияга эргашиб борган тақдирда биз тоғларни ҳам ағдариб ташлай оламиз.

В. И. Ленин номидаги металлургия заводи цехларида учрашув салкам икки соат давом этди. КПСС XXVII съезди делегати краначи З. Белова, вальцовкачи А. Яшин, ишчи Р. Самаркина ва бошқалар бутун коллектив съезд қарорларини конкрет иш программаси, деб қабул қилганлиги тўғрисида сўзлаб бердилар. Бу программа корхонани сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқиш, ҳозирдаёқ тўртинчи босқичга кирган реконструкциялаш планларида амалга оширилмоқда.

Партия ташкилотининг, бутун меҳнат коллективининг ёрдамида кўпгина янги ва дадил ечимлар топилди, шуларнинг кўпи ишлаб чиқаришни тўхтатмаган ҳолда жорий этилмоқда. Бу ечимлар реконструкциялаш муддатларини кескин қисқартириш, уларни узоққа чўзиладиган ва қимматга тушадиган ишларсиз уддалаш, ишлаб чиқариш объектларини кўпайтириш, меҳнат унумдорлигини ва маҳсулот сифатини оширишни бир-бирига маҳкам боғлаш имконини беради.

М. С. Горбачев прокат қилиш станининг бошқариш пультига кўтарилади. У бригадир А. Обидин билан суҳбатлашади.

М. С. Горбачев: биринчи кварталдаги кўрсаткичларингиз қандай? Фикр-мулоҳазаларингиз борми? Кайфиятингиз қандай?

А. Обидин: биз съездгача смена графигидан икки кун ўзиб кетиш мажбуриятини қабул қилган эдик. Ундан ўзиб кетдик. Мўлжалдагидан бир оз кўпроқ, 100 тонна ортиқ прокат бердик. Ҳозир смена йиллик графикдан 1300 тонна ўзиб кетди.

М. С. Горбачев: буюртмачиларнинг сифатга нисбатан эътирозлари борми?

А. Обидин: бор. Қайноқ станга нисбатан эътирозлар бор. У ердан жуда ёмон заготовка етказиб берилмоқда. Агар заготовка яхшироқ бўлса, биз жаҳон даражасидаги сифатли маҳсулот бера оламиз.

М. С. Горбачев: сиз жаҳон даражасида дедингиз. Бунда нимани назарда тутяпсиз?

А. Обидин: ўртоқларим чет элларга бориб келишди. Тажриба ўрганишди. Табиийки, таққослаб ҳам кўришди.

М. С. Горбачев: сменангизда неча киши бор?

А. Обидин: сменада учта бригада бор. Биз бригада пудрати асосида ишлаймиз. Мен бригадирман.

М. С. Горбачев: бригада кенгаши бордир?

А. Обидин: албатта.

М. С. Горбачев: мамнунмисиз?

А. Обидин: ҳа, Жуда мамнунман. Халқ яхшироқ ишлай бошлади. Эндиликда бир-биримизга ялинишга ҳожат қолмади. Бизнинг машина-ускуналаримиз мураккаб бўлиб, уларда ишлаш йигитларимиз учун ҳам қизиқарлидир. Улар ўқиб-ўрганишга ҳаракат қилишмоқда. Ўзлари ишга кўпроқ берилиб кетмоқдалар. Бу станда ишлаш мароқли.

М. С. Горбачев: айтингчи, Александр, ишчилар XXVII съезд тўғрисида нималар дейишмоқда? Борини айтаверинг.

А. Обидин: ишчилар ҳамма нарса улар учун қилинаётганини тушунадилар. Улар ҳам ўз навбатида худди шундай жавоб қайтаришга интилмоқдалар.

М. С. Горбачев: мана шуниси жуда муҳим.

Заводдан жўнаб кета туриб, М. С. Горбачев сидқидилдан самимий кутиб олганликлари учун коллективга миннатдорчилик билдирди. Сизлар билан учрашганимдан жуда мамнуман, деди у. Заводингиз яхши. Сизлар ҳамма вақт уни қандай қилиб яна ҳам яхшироқ қилиш тўғрисида ўйлаётганингиз менга ёқди.

А. БЕЛИКОВ, Б. БЕЛЯКОВ, Б. ГРИШЧЕНКО, Н. ЖЕЛЕЗНОВ, (ТАСС махсус мухбирлари).

ТУБ БУРИЛИШ СТРАТЕГИЯСИ

ТОЛЬЯТТИ (Куйбишев области), 8 апрель. КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг Куйбишев шаҳри ва области меҳнаткашлари билан учрашувлари давом этмоқда. Бугун у, куннинг биринчи ярмини Волжск автомобиль заводида ўтказди, цехларда ишчилар ва инженерлар, конструкторлар, синовчилар билан суҳбатлашди. Мамлакатнинг энг катта автомобиль корхонаси янги иқтисодий шароитларда қандай ишлаётганлиги ҳақида гаплашиб олинди.

Бир соатдан сал кўпроқ вақт ичида, яъни Куйбишевдан Тольяттига автомобилда бориш даврида ВАЗнинг бош конвейеридан икки юзтага яқин машина тайёрлаб олинди.

— Бу —яхши суръат, — деди КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ишчиларга, — бироқ ҳозир бу юксак миқдор кўрсаткичлари бизни қаноатлантира олмайди, юқори сифатга, завод маркаси пишиқ-пухталигига эришиш соҳасида ҳам куч-ғайратларни ошириш керак.

— Ўз «Жигули»ларимизга ишонаман, — деди барча янги машиналар синаб кўриладиган завод трекидаги суҳбат қатнашчиси, пойгачи спорт автомобиллари лабораториясининг шофёри В. Ишутин. — Кўпгина намуналар учун деталларни ўзим ясаганман, раллида ўртоқларим билан қатнашганман, совринлар олганман.

Съезддан кейин ишчиларимиз янги сифатга шитоб билан ўтиш кайфиятида ишламоқдалар. Завод реконструкция қилинмоқда, истеъдодли инженерлар, ихтирочилар кўп.

Мақсадга тезроқ эришишга нималар ҳалақит бераяпти? Лаънати қоғозбозлик! Инсон янгилик яратишни ўйлагудек бўлса, гоҳ у, гоҳ бу идорага талабнома ёз, тушунтириб бер, исботла, деб талаб қилишади. Вақт эса ўтаверади.

Ҳозир иш янгилик сари ўзгариб бормоқда, аммо лозим бўлганидек, тезлик билан бормаяпти бу иш. Ишчиларнинг фикрича, корхона бултур ўтган хўжалик юритишнинг янги методлари ишлаб чиқариш услубининг ўзини яхшилаши лозим. Интенсивлашнинг иқтисодий воситалари — энг ишончли воситалардир. Биз ҳаммамиз биргаликда асосий нарсадан: ВАЗ моделлари сотиш учун кўпроқ чиқарилишидан, уларнинг жаҳондаги рақобат қила олиш қобилияти ошиб боришидан манфаатдормиз. Бунга камроқ куч сарфлаб ва камроқ чиқим қилиб эришиш керак. Техникавий ва социал тараққиётни жадаллаштириш маблағларини коллективнинг айни ўзи «ишлаб топадиган» шароитга — ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтишнинг мақсади мана шундан иборат. Шу билан бирга корхона бюджетга ажратмаларни доимо кўпайтираверади. Хўжаликни бундай юритишнинг пировард натижаларидан бош директордан тортиб, станокчигача ҳар бир ходим бевосита манфаатдордир.

Бу режаларни одамлар амалга оширишлари керак. ВАЗ коммунистлари ҳозир экономикадаги инсон омили — ҳал қилувчи омил эканини тушунадилар. Экспериментдан фойдаланиб, ялписига жадаллаштириш кайфиятини юзага келтираётган волгаликлар ташаббусининг қимматли жиҳати ҳам мана шундан иборат.

Корпуслардан бирида автомобилсозлар М. С. Горбачевдан корхона билан танишувдан олган таассуротларини ўртоқлашишини сўрадилар.

— Кишини ҳайратга соладиган биринчи нарса — корхонанинг миқёсларидир. — деди у. — Съезддан кейин дарҳол сизларнинг ҳузурингизга келишни ва халқ съезд кайфиятини, у қабул қилган қарорларни қандай кутиб олганини ҳис этишни хоҳладим. ВАЗчилар кўпданоқ яхши кайфиятда ишлаётганлигини илгари ҳам билар эдим. Дарвоқе, биз ҳозир бутун мамлакатни сизларнинг ташаббусингиз асосида ҳам унумдорликни, ҳам сифатни оширишга, ҳам ресурсларни тежашга отлантиряпмиз. Умуман, барча кўрсаткичларни яхшилашга отлантиряпмиз. Мен яхши, жуда яхши таассурот олдим. Нималар яхши? — демоқчимисиз. Коллективнинг потенциали катталиги, у катта вазифаларни ҳал этишга қодирлиги сезилиб, турибди. Раҳбар кадрлар ҳам, барча ходимлар ҳам ёш, улар жуда кўп иш қилишлари мумкин.

Иккинчи таассурот шуки, завод яхшиланмоқда. У ўзининг техникавий савиясини такомиллаштирмоқда. У — ёш завод-да, ахир.

Ўртоқларнинг айтишича, масалалар ҳам бор. Уларни ўзларингиз ҳал этишингиз керак, аммо сизларга ёрдам бериш ҳам лозим. Мамлакатнинг тўрт юзта заводи сизлар билан боғланган. Деталларни етказиб берувчилар кўп. Дарҳақиқат, замонавий автомобиль ишлаб чиқариш — жиддий иш, унда техникадан тортиб, эстетикагача қанчадан-қанча хусусиятлар мужассам бўлиши керак. Энг муҳими шуки, маҳсулотингизни назарда тутганда, сизлар тўхтаб қолишингиз, кибрланишингиз ярамайди. Акс ҳолда сизлар ҳам иқтисодий жиҳатдан, энг муҳими эса маънавий жиҳатдан ҳам ютқазиб қўясизлар. Очиғини айтсам, ҳозирча техникавий масалаларни ҳам, янги моделни ишлаб чиқаришга ўтишни ҳам ҳеч ким ВАЗчилардан яхшироқ ҳал этаётгани йўқ, деди сўзини давом эттириб Михаил Сергеевич.

Ҳали бу соҳадаги проблемалар оз эмас. Аммо бугун биз эшитган гаплар ишлар келгусида ҳам давом этаверишига ишонч туғдиради. Сизлар кўп иш қилдингиз. Бироқ келгусида бундан ҳам кўпроқ иш қилишингиз керак. Такрор айтаман, мен заводдан ва аввало, бу ерда ишлаётган ишчилардан яхши таассурот олдим. Ҳозир биз бутун мамлакатни сизларга тенглашишга чақираётганимизни унутманглар, ўртоқлар, сизлар бошқа ҳеч қаёққа эмас, фақат олдинга интилишингиз керак. Шунчаки, имиллаб эмас, балки шахдам одим ташлашингиз керак.

Бунинг учун фан-техника тараққиётини олға силжитиш, янги моделлар орқали сифатни кўтариш лозим. Демак, ҳар бир киши ҳамма нарсани қайта қуриши керак. Сизлар хўжалик юритишнинг шундай методларини ўзлаштираётганингиз, бутун коллектив бу ишда қатнашаётганлиги, резервларни ўзи қидираётганлиги жуда соз.

Шаҳар сизга ёқдими? — деб сўраяпсизлар. Шаҳрингиз катта эканини биламан, унда ҳам кўпгина социал муаммолар тўпланиб қолган. Бу ҳақда ҳам гаплашиб оламиз. Социал соҳа ҳам, уй-жой ҳам, маданият ҳам, спорт ҳам орқада қолмаслигини назарда тутиш лозим, инсон яхши яшаши, ҳордиқ чиқариши керак. Шунда у бошқача самарадорлик билан ишлайди. Ишлаб чиқариш билан социал масалаларни бир-бирига қарама-қарши қўйиб бўлмайди-ку, ахир. Сирасини айтганда, биз ишлаб чиқаришни олға силжитаётганимизнинг мақсади нима? Турмуш шароитларини яхшилаш учун қиляпмиз буни. Ҳозир бу, айниқса, муҳимдир.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ишлаб чиқариш ходимларининг саволларига жавоб қайтарди. У автомобилсозларнинг илтимосига биноан партия съездининг қарорларини амалга ошириш соҳасидаги иш мамлакатда қандай ўтаётганлигини гапириб берди, тинчлик учун кураш проблемаларига, социалистик демократияни ривожлантириш йўлларига батафсил тўхталди. Кўпгина ишчилар коллективнинг интизомни мустаҳкамлашга интилаётганлиги ҳақида, олға томон қилаётган ҳаракатимизга ҳалақит бераётган иллатларни тугатиш учун курашаётганлиги ҳақида гапирдилар. М. С. Горбачев ВАЗ автомобилсозларига ишлаб чиқаришда янги муваффақиятлар, сиҳат-саломатлик, бахт-саодат тилади.

Кечқурун М. С. Горбачевнинг Тольятти шаҳри меҳнаткашлари вакиллари билан учрашуви бўлди. ВАЗ йиғув-кузов цехининг бригадири В. Чванов ўз коллективи партия съезди ишлаб турган кезларда ўзини-ўзи контрол қилиш системасига қандай қилиб ўтганини гапириб берди. Натижада бригада маҳсулотнинг сифати муттасил юқори бўлишини таъминлаб, малакали икки ходимни бошқа ишлар учун ажратиб беришга муваффақ бўлди. Бошқа коллективлар билан биргаликда бригада бу йил мактаблар, маданият уйлари ва бошқа социал-маданий-маиший объектлар қурилишида камида тўрт кун ишлаб бериш ташаббуси билан майдонга чиқди.

Волжск автомобиль заводининг конструктори В. Казачок фан-техника революцияси даврида инженернинг муҳим роли, юксак масъулияти ҳақида гапирди. У инженер меҳнатининг ташкил этилишини ва унга ҳақ тўланишини яхшилаш масалаларини тилга олди, бу масалалар хўжалик юритишнинг янги системасига ўтган корхонада ҳозирча суст ҳал этилаётганини айтди.

«Тольяттиазот» бирлашмасининг оператори А. Левина ўз нутқида атроф-муҳитни муҳофаза қилиш проблемаларини кўтарди. Хўжалик органлари табиатни муҳофаза қилиш сиёсатида принципиал бўлишлари керак, деди ишчи аёл

Йиғилишда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев нутқ сўзлади. Унинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва давомли қарсаклар билан кутиб олинди.. (ТАСС).

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

Сизлар билан учрашганимдан жуда хурсандман. Волжск автомобиль заводи меҳнатчиларини, Тольятти шаҳридаги бошқа меҳнат коллективларининг вакилларини, мамлакатимизнинг мана шу йирик индустриал марказы барча аҳолисини Коммунистик партия Марказий Комитети номидан самимий табриклайман.

Кеча Куйбишевда ва бу ерда, Тольяттида ишчилар, мутахассислар, раҳбар ходимлар билан кўп марта, қисқа муддатли бўлсада, лекин сермазмун ва ғоят фойдали учрашувлар ўтказдим. Ўзингиз тушуниб турганингиздек, КПСС XXVII съезди якунлари суҳбатларнинг бош мавзуи бўлди. Коммунистлар анжуманида қабул қилинган қарорларнинг мамлакатимиз ҳаёти учун, фақат бизнинг мамлакатимизгина эмас, балки бутун дунёда вазиятнинг ривожланиши учун қандай аҳамиятга моликлиги ҳақида батафсил гап борди. Сизлар билан учрашувда партия съезди ҳақидаги гапларни давом эттиришни истайман. Съезд мамлакатимиз, социалистик ҳамдўстлик, умуман жаҳон тараққиёти тарихининг масъулиятли босқичида ўтди. Партия олдида совет кишиларини, бутун жаҳон ҳамжамиятини ташвишлантираётган энг долзарб проблемаларга жавоб беришдек оғир вазифа турар эди.

Эндиликда, орадан бир ой ўтгач, XXVII съезд муваффақиятли ўтди ва ўз вазифасини бажарди, деб яна бир марта айтишимиз учун ҳамма асослар бор, деб ўйлайман. Съезднинг очиқ-равшан иши, ҳозирги замоннинг энг актуал проблемалари масъулиятни тўла ҳис этган ҳолда муҳокама қилинганлиги, унда қабул қилинган ҳужжатлар партиямизда, мамлакатимизда, мамлакат ташқарисида ҳам жуда катта қизиқиш уйғотди.

Ҳозир КПСС олдида, бутун халқ олдида тарихий аҳамиятга молик вазифа — партия съезди режаларини рўёбга чиқариш вазифаси турибди. Съездда айтилган ҳамма гапларни, унинг қарорларида мужассамлашган нарсаларни қанчалик яхши ўзлаштириб, пухта ўйлаб, таъбир жоиз бўлса, ақлимиз ва қалбимизга жо этсак, шу қадар муваффақиятлироқ ҳаракат қиламиз.

Аммо энг аввало қуйидагиларни айтишни истар эдим:

Биз учун худди шундай съезд нега зарур бўлди?

Бу саволга бериладиган жавоб ютуқларимизга бериладиган баҳо билан, сўнгги йилларда жамият олдида пайдо бўлган муаммолар билан кўп жиҳатдан боғлиқдир. Ўртоқлар, Совет ҳокимияти йилларида амалга оширилган улкан ўзгартишларни батафсил тавсифлаб ўтиришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман. Бу ўзгартишлар чинакам революцион тусдадир. Совет халқининг муваффақиятлари — жаҳон тарихининг шак-шубҳасиз фактидир.

Улкан иқтисодий ва илмий-техникавий потенциал, улуғвор социал ғалабалар, мамлакатимизнинг маънавий соҳадаги жозибали ютуқлари, социалистик турмуш тарзи — буларнинг ҳаммаси бугунги реалликдир, умумхалқ мулкидир. Худди мана шулар мамлакатни жаҳон тараққиётида етакчи мавқега олиб чиқди, ҳозирги замон цивилизацияси тараққиёти тақдирида Совет давлатининг муҳим ролини зарур шарт қилиб қўйди. Совет кишилари бу билан ҳақли равишда фахрланишлари мумкин, чунки бу мамлакатимиздаги барча авлодларнинг революцион ижодкорлиги, илҳомбахш меҳнати, матонати, социализм ишига садоқатига энг буюк ёдгорликдир.

Съездда биз сўнгги 25 йил ичида қилинган ишларга якун ясадик. Шу даврда ишлаб чиқарувчи кучларда, жамият тараққиётининг социал ва маънавий соҳаларида сифат ўзгаришлари юз берди. Совет Иттифоқи ҳарбий-стратегик мувозанатга эришди, бу эса империализмнинг ядро урушини бошлаш агрессив режалари ва имкониятларини анча чеклаб қўйди.

Буларнинг ҳаммаси, ўртоқлар, съездда муносиб баҳоланди. Яна шуни ҳам айтишим мумкинки, бу сифат ўзгаришларисиз мамлакатнинг социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришнинг улкан, аммо реалистик планларини олға силжитиб бўлмас эди, ўз кўлами жиҳатидан биз олдин амалга оширган ишлардан ҳам буюкроқ вазифаларни ўртага қўйиб бўлмас эди. Социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш зарурати эса бугунги кунда мамлакатимиз, партиямиз, бутун халқимиз олдида пайдо бўлган, етилган ва сира кечиктириб бўлмайдиган вазифадир.

Масалани нима сабабдан худди шундай тарзда қўйиш керак эди? Бу ҳақда съездда гапирилди, лекин бугун яна бир бор гапирсак арзийди. Гап шундаки, ўртоқлар, улкан ютуқлар билан бир қаторда сўнгги йилларда экономикамизни ривожлантиришда сезиларли қолоқлик мавжудлиги аниқланди. Мен суръатларни ҳам, меҳнат унумдорлигини ҳам, самарадорлик кўрсаткичларини ҳам, фан-техника тараққиёти ютуқлари секинлик билан ўзлаштирилаётганлигини ҳам кўзда тутяпман. Биз совет экономикаси тараққиётининг бутун даврида унга хос бўлган ҳамда тарихан қисқа даврда жамиятимиз эришган жуда катта ютуқларнинг асосини ташкил этувчи жўшқинликни йўқота бошладик.

М. С. Горбачев таъкидладики, экономикадаги вазият социал соҳага ҳам таъсир қилди, биз учун социал соҳа пировард натижада энг асосий соҳадир, чунки ижтимоий тузум сифатида социализмнинг олий мақсадлари ва неъматлари худди шу соҳада амалга оширилади, социалистик турмуш тарзининг инсонпарварлиги ва демократизми худди шу соҳада кенгроқ намоён бўлади,—деди у.

Тақсимлаш соҳасида аниқланган салбий жараёнлар партия ва халқни жиддий ташвишга солди. Бундай жараёнлар меҳнатга ҳақ тўлашдаги текисчилик тенденцияларида намоён бўлди, бу эса социализмнинг ҳар кимдан — қобилиятига яраша, ҳар кимга— меҳнатига яраша, деган асосий принципи талабларига мос келмас эди. Одамларнинг маълум қисми даромадлари уларнинг меҳнатга қўшган ҳиссаларидан анча кўпайиб кетди. Бу эса фақат иқтисодий жиҳатдан эмас, балки маънавий мулоҳазалар жиҳатидан ҳам социалистик жамиятда йўл қўйиб бўлмайдиган ҳолдир.

Сўнгги йилларда амалий ҳаракатдаги собитқадамлик етишмади. Бу ҳақда съездда айтилди, мен бугун шуни яна такрорламоқчиман.

Партия ва давлат органлари, кўплаб кадрлар фаолиятидаги жиддий камчиликлар сабабли ана шу барча жараёнлар тегишли даражада муҳокама қилинмай қолаверди. Экономикани ва социал соҳани бошқариш бўшаштириб юборилди. Беғамлик, хотиржамликка берилиш кайфиятлари, талабчанликнинг йўқлиги авж олиб кетди. Кенг ошкоралик, танқид ва ўз-ўзини танқид, таъсирчан контролнинг йўқлиги салбий ҳодисаларни ўз вақтида очиб ташлашга, етилган проблемаларни кескин қилиб қўйиш ҳамда олға қараб ҳаракат қилишимизга халақит бераётган, барча янгиликлар ва прогрессив нарсалар йўлига ғов бўлаё[тган] салбий ҳодисаларга қ[ар]ши қатъий кураш оли[б бо]ришга имкон бермади.

(Давоми 2-бет[да]).

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўртоқлар, сиз билан биз буларнинг ҳаммасини кўрдик ва бошимиздан кечирдик. Партияда, халқда кескин бурилиш қилиш, яхшилик сари, жўшқин амалий ҳаракатлар сари ўзгариш қилиш зарурлигини тушуниш етила борди. Вазиятни худди шу тарзда тушуниш тегишли хулосалар чиқаришимизга олиб келдики, КПСС Марказий Комитетининг бундан бир йил аввалги апрель Пленумида бу хулосалар ҳақида баралла айтилди. Худди ўша вақтда ишларнинг аҳволини танқидий таҳлил этиш йўлида дастлабки катта қадам қўйилди, вазиятга партиявий баҳо берилди ва узоқ муддатли сиёсий стратегиянинг асослари ишлаб чиқилди, мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш йўли ана шу сиёсий стратегиянинг негизи бўлиб қолди.

Марказий Комитет апрель Пленумининг қарорлари жамият олдида янги уфқлар очиб берди. Бу қарорлар дадил изланишлар учун, ҳаққоний хулосалар чиқариш учун, расмиятчилик ва бюрократизмни тугатиш учун, ҳаёт ўртага қўйган вазифаларни амалга оширишда меҳнаткашларнинг ташаббускорлигини ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратди.

Талабчанлик, танқид ва ўз-ўзини танқид, жамият ҳаётидаги барча етилган муаммоларни очиқ муҳокама қилиш муҳити янада чуқурроқ таҳлил этиш, жиддий назарий умумлашмалар қилиш ҳамда принципиал муҳим қарорлар қабул қилишга замин тайёрлади, съездолди ҳисобот-сайлов кампанияси ҳам, съезднинг бутун иши ҳам ана шундай муҳитда ўтди.

XXVII съезд—стратегик қарорлар қабул қилинган съезд

Партияда ҳам, халқ орасида ҳам бу съездни, назаримда, ҳақли равишда стратегик қарорлар қабул қилинган съезд, деб аташди. Бунда партиянинг бош йўли — мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш ҳамда Ер юзида тинчликни таъминлаш йўли тасдиқланди ва янада пухта ишлаб чиқилди. КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси тасдиқланди, тарихий истиқболда совет жамиятини ривожлантириш йўллари назарий жиҳатдан асослаб берилди.

Мамлакатни ўн иккинчи беш йилликда ва 2000 йилгача бўлган даврда иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг Асосий йўналишларида, деб сўзини давом эттирди М. С. Горбачев, партиянинг социал ва иқтисодий стратегияси конкретлаштирилди, социалистик қурилиш ҳозирги босқичининг, коммунизм учун курашнинг асосий вазифалари белгилаб берилди. XXVII съезд дунёнинг ҳозирги манзарасини чуқур илмий таҳлил қилиб берди, тинчлик учун, халқаро хавфсизликнинг кенг кўламли системасини барпо этиш учун курашнинг кенг ва амалий программасини олға сурди.

Умуман, ўртоқлар, съезд давримизнинг энг туб саволларига жавоб қайтарди, десак хато қилмаймиз. Кўп йиллар давомида қиладиган ишларимизнинг характерини белгилаб берадиган қарорлар қабул этилди. Партия съезди қарорларини рўёбга чиқариш совет жамиятининг етилган иқтисодий, социал ва маданий вазифаларини амалга оширишни таъминлайди ҳамда мамлакатни сифат жиҳатидан янги марраларга олиб чиқади.

Съезд қарорларини бажариш билан боғлиқ бўлган ўзгаришларнинг кенг кўламини таъкидлаш учун келгуси ўн беш йил ичида Совет ҳокимиятининг деярли етмиш йили мобайнида амалга оширилган ишлар билан тенг миқдорда иш қилиш зарурлигини яна бир бор айтиб ўтмоқчиман. Фан-техника тараққиёти йўлидан бориб, ишлаб чиқариш потенциалини икки баравар кўпайтириш, меҳнат унумдорлигини 2,3—2,5 баравар ошириш ҳамда шу асосда халқ фаровонлигини янги даражага кўтариш, ҳозиргига нисбатан икки баравар кўп ресурсларни халқ фаровонлигини оширишга сарфлашга тўғри келади.

Биз совет жамияти ҳаётининг ҳамма соҳалари тараққиётини янада жўшқин ривожлантиришимиз керак. Бунда экономикамиз, социал ва маънавий соҳалар ҳам, сиёсий система ҳам кўзда тутилмоқда. Бу улкан вазифалар социалистик тузум потенциалидан, халқнинг ижтимоий активлигидан мумкин қадар тўлароқ фойдаланишни тақозо этади.

Ҳозирги асосий вазифа—съезд қарорларини сабот билан рўёбга чиқаришдан иборат

Биз, ўртоқлар, съезд якунларидан яхшигина мамнуният ҳосил қилишимиз мумкин, чунки партия ҳаётимизда етилган, халқ англаб турган нарсаларни ифодалай олди. Съезд қарорларини партия, бутун совет жамияти зўр қизиқиш билан кутиб олди ва қизғин қўллаб-қувватламоқда. Эндиликда бош вазифа ўй ва режалар энергиясини амалий ҳаракатлар энергиясига айлантиришдан иборат. Масаланинг моҳияти худди мана шундадир.

Бу ўринда оддий ва жуда муҳим ўзаро боғлиқлик мавжудлигини тушуниб етиш муҳимдир. Барча қарорлар совет кишиларининг туб манфаатларини қондиришга қаратилган. Лекин бу қарорлар бутун жамиятимиз учун самарали натижага айланиши йўлида жуда катта иш қилиш, партия съезди қарор- [illegible] ларини рўёбга чиқариш учун ҳар бир коллектив, ҳар бир совет кишиси қатъият билан кураш олиб бориши лозим.

Ишчи ва деҳқонлар, инженерлар, олимлар, бошқарув соҳаси ходимлари, партия, совет, хўжалик органлари ходимлари, истисносиз ҳамманинг халқ хўжалиги ҳар қандай соҳаларида ижодий меҳнат қилиши, юксак уюшқоқлиги ва интизоми, тўла куч билан ишлаши — партия режаларини, съезд қарорларини амалга оширишнинг асосий шартидир. Кўпчилик совет кишилари буни яхши тушунадилар, деб ўйлайман.

Бу соҳада асосий вазифа нимадан иборат?

Энг аввало, мушоҳадани ва психологияни, ишни ташкил этишни, иш услуби ва методларини қайта қуришдан бошлаш керак. Очиғини айтсам, агар биз ўзимиз ишимизни қайта қурмасак, ишончим комилки, экономикамизни ҳам, ижтимоий ҳаётимизни ҳам съезд қарорлари руҳида қайта қура олмаймиз. У ҳолда биз олдимизга қўйилган кўлами ва янгилиги жиҳатидан мислсиз вазифаларни ҳам уддалай олмаймиз.

Қайта қуриш ҳар бир иш жойида, ҳар бир меҳнат коллективида, бошқарув органларида, партия ва давлат органларида, жумладан Сиёсий бюрода ва ҳукуматда юз бериши керак. Аммо ҳар қандай ҳолда ҳам, бу қайта қуриш ҳар бир киши ўз ишини ҳалол, виждонан, бутун кучи ва билимини сарфлаб бажаришини тақозо этади.

Агар гап ишлаб чиқариш ходими тўғрисида бораётган бўлса, у ишда интизом ва уюшқоқликни, юксак унумдорликни, маҳсулот сифатини таъминлаши, ўз тасарруфидаги бойликларни асраши, ресурслардан тежаб-тергаб фойдаланиши керак. Агар у инженер ёки олим бўлса, у ҳолда фан-техника тараққиётини ривожлантиришга, халқ хўжалигини фан ва техника ютуқлари негизида реконструкциялашга мумкин қадар кўпроқ ҳисса қўшмоғи керак. Агар гап бошқарув ходими тўғрисида бораётган бўлса, хўжалик юритишнинг янги методларидан кенг фойдаланишни таъминлаш, пировард натижалар, экономиканинг самарадорлиги боғлиқ бўлган ҳамма масалаларни оператив ҳал этиш — унинг вазифаси ва бевосита бурчидир.

Эндиликда партия ва со[illegible] органлари янгича ша[illegible]га ўтказилганлигини ай[illegible]иш керак. Улар ҳам[illegible]да ишнинг прогрессив [illegible]рига ўтилишини таъ[illegible]учун ўз обрў-эъти[illegible]ъсиридан фойдаланиш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари лозим.

Ҳар томонлама чуқур қайта қуриш зарурлиги тўғрисидаги мулоҳазаларимнинг шу қисмини тугаллар эканман, энг муҳим нарсани таъкидлаб ўтмоқчиман: ўзимиз ўрганиб қолган, ўзимизни бамайлихотир сезадиган эски, умри тугаган нарсаларга ёпишиб олмасак, бу қайта қуришни сўзсиз уддалай оламиз. Янги вазифаларни эски методлар ва эскича ёндашувлар билан ҳал этиб бўлмаслиги ҳамма учун равшан бўлмоғи керак. Қайта қуришни инсоннинг ўзини ўзгартиришдан бошлаш ундан ҳам муҳимроқдир. Кимнинг ҳақиқатан ҳам ўз ишини қайта қураётганлигини, балки баъзан қандайдир хато ва камчиликларга йўл қўйса ҳам, аммо янгиликни излаётганлигини, иш учун жон куйдираётганлигини кў- [illegible] амалда ҳеч нарсани ўзгартирмай, ўзини янгилик тарафдори қилиб кўрсатаётганларни фарқ қила билиш керак.

Очиғини айтганда, жамият ҳаёти ҳамма соҳаларини тубдан қайта қуриш йўлидан бораётганлигимизга кимнингдир қўшилмаётганлиги ҳақидаги гапни эшитиш ҳозир қийин. Лўнда қилиб айтганда, одамларнинг асосий кўпчилиги сидқидилдан ҳақиқатан ҳам ўзгаришлар қиладиган вақт келди, деб ҳисобламоқда. Лекин ҳозирги пайтда партия режаларини қўллаб-қувватлаш ҳақида оғзаки гапларнинг ўзи етарли эмас. Уларни бажариш юзасидан амалий ишлар зарур. Янгича ишлаш керак.

Балки баъзи бировлар съездни ўтказдик, қарорлар қабул қилдик, энди эса ҳаммаси изига тушиб олади, деб ўйлаётгандир. Аммо, ўртоқлар, эски из қаерга олиб боради? Съезд қарорлари даъват этаётган томонга эмас, бутунлай бошқа жойга олиб боради. Тезроқ қайта қуриш, янги методларни, ишга янгича ёндашишни ўзлаштириб олиш керак. Эски издан бориладиган бўлса, партия белгилаган вазифалар муваффақиятли бажарилишига умид қилиш қийин.

Мушоҳада юритишни, съезд қарорларини рўёбга чиқариш учун курашнинг дастлабки босқичида ишга муносабатимизни қайта қуришга тааллуқли масалаларга мен атайлаб муфассал тўхталиб ўтдим. Бунинг сабаби бор. Ишончим комилки, биз ўз ишимизни қайта қуриб, янгича ҳаракат қила бошласак, ҳозирги илмий-техникавий потенциалимизга асосланиб ҳам экономика тараққиётини жадаллаштира оламиз, бинобарин, социал масалаларни ҳам муваффақиятли ҳал эта оламиз.

Албатта, ўртоқлар, айтилган бу гаплар бизда ҳамма иш эскичасига боряпти, деган маънони билдирмайди. Йўқ, қайта қуриш давом этмоқда. Биз кишиларнинг ишга муносабати қандай ўзгараётганлигини кўриб турибмиз. Аммо мен асосий ишлар ҳали олдинда эканлигини таъкидламоқчиман.

Одамлар съездни яхши кутиб олдилар, унинг қарорларига ўз меҳнатлари билан жавоб бермоқдалар. 1986 йил планларини бажариш меҳнат коллективлари учун дастлабки жиддий синов ва съезд қарорларига конкрет жавоб бўлади. Ҳозир биз умуман йил халқ хўжалигида яхши бошланди, деб айта оламиз. Индустриянинг етакчи тармоқларида, аввало машинасозлик, металлургия, газ саноатида силжишлар сезилиб турибди. Кўмир саноати ходимлари биринчи квартални яхши натижалар билан якунладилар. Буни алоҳида таъкидлаб ўтишни истардим. Чунки бу тармоқ сўнгги йилларда анча орқада қолиб кетган эди. Умуман уч ой ичида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиш суръати 6,7 процентни ташкил этди. Қишлоқ хўжалигида чорва ва парранда харид қилиш ўтган йилга нисбатан 7,6 процент ҳамда сут ва тухум харид қилиш 6 процент кўпайди.

Бироқ олдиндан айтиб қўяй: биринчи квартал ютуқларига маҳлиё бўлиш керак эмас. Агар саноатни олиб кўрадиган бўлсак, ўсиш суръатининг юксак кўрсаткичлари маълум даражада ўтган йил биринчи кварталидаги базанинг заифлиги билан изоҳланади. Қишлоқ хўжалигида ҳозир энг мураккаб давр — чорва қишловини тугаллаш даври бор- [illegible] дирилмоқда. Фақат ярим йиллик эмас, балки бутун йилнинг якунлари ана шу ишлар қандай бажарилишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Шартнома бўйича маҳсулот етказиб бериш, маҳсулот сифати, корхоналар ишининг мароми сингари проблемалар муҳимлигича қолмоқда. Умуман, ўн иккинчи беш йиллик биринчи йили учун белгиланган топшириқларни бажариш ва ошириб бажариш учун ой сайин, квартал сайин куч-ғайратни ошира бориш зарурлигига асосланиш тўғри бўлур эди.

Биз саноат ва қишлоқ хўжалиги, қурилиш ва транспорт, хизмат кўрсатиш ва фан соҳалари ходимларига, мамлакатнинг барча меҳнаткашларига мурожаат қиламиз: ҳар бир киши ўз иш жойида топшириқларни ҳалол, юқори сифатли, умумий иш учун масъулиятни тўла ҳис этган ҳолда бажариши керак. Бу йил энг юқори марраларга чиқиб олиш барча тармоқлар ва регионлар ходимлари учун энг муҳим зарурат ҳамда ватанпарварлик бурчидир.

Иқтисодий стратегияни амалга оширишда ўн иккинчи беш йилликнинг аҳамияти тўғрисидаги масалани алоҳида ажратиб кўрсатишни истар эдим. Ҳозирги беш йиллик — энг мураккаб, айни пайтда шу асрнинг охиригача қолган учта беш йиллик ичида кўп жиҳатдан ҳал қилувчи беш йилликдир. Худди ана шу беш йиллик фан-техника тараққиёти негизида ишлаб чиқаришни интенсивлаш учун мустаҳкам замин яратиши, иқтисодий ва социал тараққиётнинг бутун жабҳаси бўйлаб кейинчалик олға томон янада илдам ҳаракат қилиш учун замин ҳозирлаб бериши керак.

Сизлар яхши биласизларки, бизнинг бир силтаганда дарҳол зарур машина, ускуналар, приборлар пайдо қиладиган сеҳрли таёқчамиз йўқ. Кўп нарсаларни ҳали ясаш ва тайёрлаш керак. Мамлакат халқ хўжалигининг энг муҳим тармоқларини реконструкция қилишга эндигина киришди. Бу иш сўзсиз бажарилади, аммо бунинг учун вақт керак.

Мана шундай шароитда реал жадалликни нима таъминлай олади? Энг аввало, мавжуд резервлардан фойдаланмоқ керак. Гап мамлакатдаги мавжуд ишлаб чиқариш ва илмий потенциал- [illegible] моқда. Ҳо- [illegible] лар ҳақида бор- [illegible] зир бу энг муҳим масаладир.

Вужудга келтирилган ишлаб чиқариш негизида саноатда ҳам, капитал қурилишда ҳам, колхоз ва совхозларда, хизмат кўрсатиш соҳасида ҳам айни бир хил ресурслар мавжуд бўлгани ҳолда маҳсулотни анча кўпроқ ва сифатлироқ ишлаб чиқариш мумкин. Бу кўпроқ ва яхшироқ иш бажариш истагидан бошқа ҳеч нарсага асосланмаган шунчаки сўзларгина эмас. Йўқ, ўртоқлар, бундай эмас. Экономиканинг барча соҳаларидаги минглаб меҳнат коллективлари ҳозир ўз вазифаларини айни шундай ҳал этмоқдалар ҳам.

Шу муносабат билан Волжск автомобиль заводи меҳнат коллективининг ташаббуси ғоят катта аҳамиятга эга эканлигини қайд этиб ўтмоқчиман. Сизларнинг ишчилар сонини қисқартирган, металл ва энергия сарфини камайтирган ҳолда ишлаб чиқариш ҳажмларини ошириш тўғрисидаги мажбуриятингиз амалдаги интенсивлаш ва самарадорликнинг ўзидир. Биз ҳар бир меҳнат коллективининг худди шундай ёндашувига умид боғлаяпмиз, ўртоқлар!

Шуни айтишим керакки, сизларнинг ташаббусингиз уни амалга оширишнинг биринчи босқичидаёқ яхши натижалар берадиган кўринади. Масалан, умуман, машинасозликда беш йиллик мобайнида маҳсулот ишлаб чиқаришни асосан айни ўша қувватларда ва тежаб қолинган материаллар ҳисобидан қўшимча равишда 1,5 миллиард сўмлик кўпайтириш имконияти мавжуд.

Мамлакатнинг енгил саноати хом ашё ресурсларига тақчилликни сезаётганлиги маълум. Курск кўн ишлаб чиқариш бирлашмасида ўз кучлари билан тайёрланган ускуна чиқитларни комплекс қайта ишлашни ташкил этиш, бутун хом ашёдан тўла-тўкис фойдаланиш имконини берди. Мамлакатнинг кўн корхоналарида ана шу усулни жорий этиш ҳар йили 4 минг тонна кўн хом ашёсини тежаши мумкин, бу эса салкам 2,5 миллион жуфт қўшимча пойабзал тайёрлаш имконини беради. Бу технология зўр қизиқиш уйғотди ва бир қанча мамлакатлар патент олди.

Ишлаб чиқариш қувватларини ишга туширишни жадаллаштиришда катта-катта резервлар мавжуд. Электр техника саноати министрлигининг Совет Украинаси 60 йиллиги номидаги «Ватра» бирлашмаси тажрибаси шундан далолат беради. Бу ерда йилига 7 миллион сўмлик ёритиш техникаси буюмлари ишлаб чиқарувчи катта қувватлар нормативдаги 18 ой ўрнига икки ой мобайнида ўзлаштирилди.

Ҳозир шаҳарларда ҳам, қишлоқларда ҳам — ҳамма жойда резервлар қидириб топилмоқда. Агросаноат комплексининг меҳнаткашлари сабот билан изланмоқдалар. Бу ерда ҳам ишлаб чиқариш ресурсларидан самарали фойдаланиш борасида талайгина тажриба орттирилган. Масалан, Эстония колхоз ва совхозларини олиб кўрайлик. Бу ерда бензин сарфлаш солиштирма нормалари умуман мамлакатдагига қараганда 22 процент ва дизель ёнилғиси сарфлаш нормалари 29 процент кам.

Хўш, бунга ниманинг ҳисобидан эришилмоқда? Қишлоқ хўжалик техникасидан самарали фойдаланиш, нефть маҳсулотларини сақлаш ва сарфлаш чоғида яхши тартибга риоя этиш ҳисобига эришилмоқда. Мамлакат миқёсида олиб кўрганда бу қандай аҳамиятга эга бўлади? Барча колхоз ва совхозларнинг шундай кўрсаткичларга эришиши йилига салкам 9 миллион тонна суюқ ёнилғини тежаб берган бўлур эди.

Ишни мана шу йўналишда давом эттириш керак, ўртоқлар.

Ишга анъанавий ёндашув [illegible] самара бермаётган- тегишли са[illegible] қайта ташкил лиги, ишни қ[illegible] тўғрисидаги [illegible] этиш кераклиги [illegible] фикрга яна қайтмоқчиман.

Ўз-ўзидан маълумки, одамларнинг қуйидан бўладиган ташаббуси ва ижодий изланиши юқоридан зарур қарорлар ва мадад билан мустаҳкамланиши лозим. Мана шу икки ҳаракат бирлашган тақдирда ишимиз самарадорлиги кескин юксалади. Буни партия Марказий Комитетидагилар ва ҳукуматдагилар ҳам яхши тушунадилар. Улар вужудга келган масалаларни ҳал этиш учун катта чора-тадбирларни ҳам белгиламоқдалар.

Социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштириш фан-техника тараққиёти билан ғоят чамбарчас боғланганлиги сабабли КПСС Марказий Комитети ва ҳукумат халқ хўжалигини янгидан реконструкциялаш программасини белгиладилар. Шу мақсадда фан-техника тараққиётини белгилаб берувчи тармоқларни устун даражада ривожлантириш таъминланмоқда. Биринчи навбатда бу машинасозликка, металлургия, химия, ҳисоб техникаси ва микропроцессор техникасига тааллуқлидир.

Муваффақиятга тезроқ эришиш учун капитал қурилиш самарадорлигини ошириш, узоққа чўзиладиган қурилишларга барҳам берилиши керак. Бунинг учун нима қилинмоқда? Планлаштиришга ёндашув ўзгартирилмоқда. Планларга қурилиш базаси қанча имкон берса, шунча объект киритилади, уларнинг норматив муддатларда ишга туширилиши таъминлаб борилади. Жами лойиҳа ишлари қурилишнинг самарадорлиги ва сифати нуқтаи-назаридан, фан-техника тараққиёти вазифаларига мувофиқ қатъий равишда қайтадан кўриб чиқилмоқда. Бутун қурилиш комплексини индустриал методларга ўтказиш мақсадида қурилиш базасини модернизациялаш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Биз ғоят катта илмий потенциалга эгамиз. Зотан, вазифа ана шу потенциалдан самарали фойдаланишдан иборатдир. Шу мақсадда илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларини, тармоқлараро илмий-техника комплексларини, инженерлик марказларини ташкил этиш, олий мактаб ва тармоқ фанини ишлаб чиқариш билан интеграциялаш жараёни бормоқда.

Машинасозликда туб ўзгаришлар амалга оширилмоқда. Унинг барча тармоқлари ишлаб чиқариш қувватларини реконструкциялабгина қолмай, шу билан бирга ушбу беш йилликда ва ундан кейинги йилларда энг янги машиналар, станоклар ва ускуналар ишлаб чиқаришга ўтиши ҳам керак. Масалан, автомобиль саноатида ҳозирги замон талабларини ҳисобга олиб, автомобилларнинг амалда барча моделларини алмаштириш мўлжаллаб қўйилган. Қишлоқ хўжалик ва озиқ-овқат машинасозлигида экинларни парвариш қилиш ва қишлоқ хўжалик хом ашёсини чиқитсиз қайта ишлаш интенсив технологияларини жорий этиш учун самарали машиналарнинг янги системаларини ишлаб чиқарувчи қувватлар барпо этилмоқда.

Яқинда микропроцессорларни халқ хўжалигида кенг жорий этиш тўғрисида катта қарор қабул қилинди, бу эса ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш суръатларини анча жадаллаштириш ҳамда қўл меҳнатини қатъиян камайтириш имконини беради. Агросаноат комплексини янада ривожлантириш юзасидан жиддий тадбирлар белгиланди ва амалга оширилмоқда. Бу нарса озиқ-овқатга доир аҳволни қисқа муддатлар ичида яхшилик сари реал ўзгартириши керак.

Имкониятлар ҳозирдаёқ топилган, социал сиёсат соҳасидаги бир қанча муҳим тадбирларни орқага сурмай амалга ошириш зарур. Гап соғлиқни сақлаш ва халқ маорифини, маданий-маънавий соҳани янада ривожлан- [illegible] ҳақ тўлаштириш, меҳнатга ҳ[illegible] тани, пенсия таъминоти[illegible] комиллаштириш тўғрисида бормоқда.

Марказий Комитет бошқариш ва хўжалик юритиш методларини тубдан ислоҳ қилиш билан боғлиқ масалаларни ҳал этишга ниҳоятда зўр аҳамият бермоқда. Умуман, ўртоқлар, барча йўналишларда иш олиб борилмоқда. Ҳаммасига ҳам осонликча эришилаётгани йўқ, албатта. Аммо шуни таъкидламоқчиманки, биз бошланган ишни олдимизда қандай тўсиқлар ва қийинчиликлар вужудга келишига қарамай, албатта охирига етказамиз. Бунга сизларнинг ишончингиз комил бўлаверсин. Бутун халқимиз ишга киришган тақдирда, натижаларга тезроқ эришилади, албатта.

Бироқ, баъзида шундай сўзларни эшитишга тўғри келмоқда: «Съезд яхши қарорлар қабул қилди, жойларда эса ҳаммаси эскичасига давом этмоқда, тартиб ўрнатишда ёрдам берингиз». Ёрдам берамиз, қаттиқ талаб қиламиз, албатта. Аммо очиғини айтганда, ҳамма масалаларни марказда туриб ҳал этиш мумкинми, ахир? Коллективларнинг ўзида интизомни мустаҳкамлаш, корхонада, цехда ишлаб чиқаришни ва меҳнатни ташкил этишни яхшилаш, техника ва ресурслардан тўғри фойдаланиш лозим.

СУРАТДА: Т[illegible]тти шаҳри меҳнаткашлари билан суҳбат пайти. (ТАСС-ЎзТАГ телефотоси).

Ёки социал ривожланиш масалаларини олиб кўрайлик. Бу соҳада ҳам асло барча масалалар Москвада ҳал этилмаслиги керак. Кўп нарсани, жуда кўп нарсани жойларда ҳал этиш ва ҳал этганда ҳам зўр ғайрат ва қатъият билан ҳал этиш лозим. Биз айни мана шулар учун талабчанлик қиламиз.

Яна бир нарса тўғрисида гапирмоқчиман, ўртоқлар! Биз қийин, аммо шу билан бирга мароқли бир даврда яшаб, меҳнат қилмоқдамиз. Ҳозир ҳар қачонгидан кўра ташаббускорлик билан ишлаш керак. Кўпчиликда ҳали айни мана шу нарса етишмайди. Кўпинча ишчилар, корхона ва тармоқларнинг раҳбарлари билан қолоқликнинг ва план бажарилмаганлигининг сабаблари тўғрисида суҳбатлашганингда айбни бошқаларга тўнкаш каби ҳар хил гап-сўзларни эшитишга тўғри келади. Ниҳоят, бир-бирларига ишора қилишни тўхтатиб, ҳар бир киши ўз бурчини ҳалол бажарадиган бўлиши керак. Бундан ташқари, турдош корхонадаги шерикларга нисбатан тегишлича эътибор билан муносабатда бўлиш, уларни қўллаб-қувватлаб, улар билан баҳамжиҳат ҳаракат қилиш лозим. Биз меҳнат коллективлари ўртасида ҳамкорликнинг яхши социалистик анъанасини ривожлантириб, мустаҳкамлашимиз керак.

Шу муносабат билан «Уралмаш» коллективи шаънига эзгу сўзларни айтмоқчиман. Биз кейинги вақтларда металлургларни қанчалик қаттиқ танқид қилаётганлигимизни ва улар олдида маҳсулотни яхшилаш борасида қандай масъулиятли вазифалар турганлигини ўзларингиз биласизлар. Ҳозир металлурглар тармоқни реконструкция қилиш соҳасида катта ишларни олиб бормоқдалар. Улар қолоқликка барҳам бериш йўлида ҳозирдаёқ дастлабки қадам қўйишга муваффақ бўлдилар. Аммо қийинчиликлар ҳали мавжуд. Тармоқни модернизациялаш янги техникани талаб этади. «Уралмаш» коллективи шаънига шуни айтиш керакки, у ишчиларга хос чинакам бирдамлик кўрсатиб, планларни ташаббускорлик билан қайта кўриб чиқди ва Магниткани реконструкция қилиш учун қисқа муддатлар ичида юксак унумли техникани яратиш мажбуриятини олди. Шу йилнинг ўзидаёқ пўлатни узлуксиз қуядиган янги машиналарнинг иш лойиҳалари муддатидан илгари ниҳоясига етказилади, ана шу машиналар суюқ металлнинг ҳар бир миллион тоннасидан 200 минг тонна кўп прокат олиш имконини беради. Бу саноатнинг [illegible] икки улкан корхонаси, [illegible]шчилар синфимиз икки ғоят катта коллективи ҳамкорлигининг ажойиб намунасидир.

Бу масала сизлар учун ҳам катта аҳамиятга эга деб ўйлайман, ўртоқлар. Бунда нимани назарда тутаяпман? ВАЗ ўзимизда ва бошқа бир қанча мамлакатларда жуда машҳур бўлган ажойиб автомобиллар бермоқда. Аммо ҳозир бунинг ўзи камлик қилади. Сизларнинг автомобилларингиз чет эллардаги шунга ўхшаш автомобилларга тенглаша олмаяпти. Шу билан бирга машиналарнинг янги моделларини яратганда кўпроқ истиқболни кўра билмоқ керак. Ҳар сафар завод навбатдаги моделни тақдим этганида: янги автомобиль дунёдаги энг яхши намуналар даражасида бўлади, деган гапни эшитамиз. Мен сизларга шундай савол бермоқчиман: Хўш, нима учун ВАЗ янги машиналарнинг жаҳон намуналари даражаси билангина қаноатланмоқда? Нега сизлар ўз олдингизга дунёда автомобиль модасининг ўзига хос пешвоси бўлишдан иборат кенгроқ миқёсдаги вазифани қўймайсизлар? Бундай бўлиш шу қадар малакали коллективнинг қўлидан келади.

Биз сизларни қўллаб-қувватлаган бўлур эдик. Тушуниб турибман, сизлар ҳамма нарса бизга боғлиқ эмас, деб айтишингиз мумкин. Кўп нарса турдош корхоналарга, металл, электр ва резина техникаси ҳамда бошқа бутлаш буюмлари етказиб берадиган корхоналарга боғлиқ дейсизлар. Бу — ўринли масала, аммо сизлар ўзларингизнинг ҳамма турдош корхоналардаги касбдошларингиз билан самарали ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйиш ташаббусини бошласангиз бўлмайдими? Айниқса, сизлар касбдошларингизни дунёда энг яхши автомобиллар яратишга таклиф этсангиз, ВАЗ билан ҳамкорлик қилаётган барча корхоналарнинг ходимлари сизларнинг ташаббусингизга бажонидил қўшилишларига аминман. Мана шуларни тузукроқ ўйлаб кўринглар, ўртоқлар.

Дарвоқе, бугун мен сизларга айтаётган гаплар мамлакатнинг бошқа корхоналари ва илмий ташкилотларга, конструкторлик бюроларига ҳам тааллуқлидир. Машинасозлигимиздаги, бошқа тармоқлардаги кўпгина салбий тенденцияларнинг сабаблари принципиал янги, дунёдаги энг яхши техникани яратишга эмас, балки кўпинча ўзлаштириб бўлинган машиналарни бироз такомиллаштиришга қаратилганлиги билан боғлиқдир. Тақлидчилик фалсафасидан воз кечиш керак. Ҳамма ишда ўзгаларнинг изидан, сийқа йўллардан бораверши ярамайди. Биз бошқача анъаналар руҳида тарбияланганмиз ва шу сабабли техникани ривожлантиришда янги истиқболли йўналишларни очишимиз керак.

Дунёдаги ютуқлардан ўзиб кетишни кўзлаб иш тутиш барча меҳнат коллективларининг, ҳамма хўжалик органларининг, таъбир жоиз бўлса, жони ва қонига сингиб кетиши лозим. Бундай қилиш ишимизнинг принципи, социалистик мусобақанинг энг муҳим мақсадларидан бири бўлиб қолиши керак. Социализмнинг афзалликларини сиёсий система ва социал неъматлар билангина эмас, айни вақтда иқтисодий натижалар, илғор технология ва юқори сифатли маҳсулотлар билан ҳам тасдиқламоқ керак. Мамлакат машинасозлари бу муҳим ишда биринчи бўлиб намуна кўрсатадилар, деб ўйлайман.

М. С. Горбачев яқин келажакдаги резервларимиз тўғрисида, шу беш йиллик режаларини бажариш учун улардан фойдаланиш ҳақида гапириб, маҳсулот сифатини ошириш масалаларини м[illegible] дастлабки ўринлардан би[illegible]га қўйган бўлур эдим, деди. Съездда бу ҳақда рўй-рост ва талабчанлик билан гапирилди: биз сифатни яхшиламай туриб маҳсулот миқдори масалаларини ҳам ҳал эта олмаймиз, фан-техника тараққиётини, олға томон қилаётган ҳаракатимизни тубдан жадаллаштира олмаймиз.

Мамлакатнинг икки заводини — Озарбайжон қувур заводи билан Свердловск областидаги Северский заводини таққослаб кўринг. Уларнинг ҳар иккаласи асбоб-ускунаси ва технологияси бир хил, иккаласи ҳажм жиҳатидан деярли тенг бўлган бир хил маҳсулот ишлаб чиқаради. Бироқ, свердловскликлар ўз қувурлари хусусида нефтчилардан бирон марта шикоят эшитмаган бўлсалар, озарбайжонликларнинг не машаққатлар билан Ғарбий Сибирга олиб борилган ҳар 10 та қувуридан биттаси брак бўлиб чиқмоқда. Сифатнинг қадр-қиммати мана шундай, ўртоқлар. Агар буюмлар ва моллар ҳозирги замон талаблари даражасида бўлмаса, сарфланган кўпдан кўп меҳнат ва материаллар беҳуда бўлиб қолиши мумкин, чунки сифат ҳам пухталик ҳам тежамлилик демакдир. Ниҳоят, бу ўринда маънавий жиҳат ҳам муҳимдир.

Шу камчиликларни қаттиқ танқид қилганда биз ҳамма нарсани қоралаб кўрсатишни, машинасозлигимизда, енгил саноатимизда, радиоэлектроникамизда ва шу каби тармоқларда ҳам мавжуд бўлган жуда катта ютуқларни бирваракайига йўққа чиқариб юборишни асло истамаймиз. Гап ҳозир бошқа нарса ҳақида, мамлакатда ишлаб чиқарилаётган нарсаларнинг ҳаммаси юқори сифатли бўлиши тўғрисида бораётганини яхши англаб турибсизлар, деб ўйлайман.

Аммо биз бундай қилаётганимиз йўқ. Рўзғор техникамизни олиб кўринг. Бу соҳада жуда катта ютуқлар ҳам, қолоқлик ҳам ёнма-ён яшаб келмоқда. Бизнинг ажойиб холодильникларимиз, кир ювиш машиналаримиз, телевизион ва радио аппаратларимиз бор, улар мамлакатда ва чет элларда кўпчиликка манзур бўлмоқда. Айни вақтда шу техниканинг кўпгина турлари баъзан пухта ишламайди, электр энергиясини тежамайди, уларни ясашга ҳаддан ташқари кўп материал кетади ва ташқи қиёфаси кўркам эмас.

Хўш, бу нималарга олиб келмоқда? Фақат битта мисол айтиб ўтаман. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, рўзғор техникамизни электр энергия сарфлаш кўрсаткичлари жиҳатидан замонавий даражага етказиш туфайли йилига 20 миллиард киловатт соатдан кўпроқ электр энергия тежаш мумкин бўлади. Бу — Ленин номли Волга гидроэлектр станцияси йил давомида ҳосил қиладиган электр энергиядан қарийб икки баравар кўпдир. Сифатнинг пастлиги — исрофгарчиликнинг энг хатарли тури, деб айтишимизнинг боиси ҳам мана шу.

Сиёсий докладда яхши ва ёмон маҳсулот ишлаб чиқараётган ходимлар деярли баб-баравар иш ҳақи олаётганлиги, неъматлардан баб-баравар фойдаланаётганлиги сингари ҳолатга тоқат қилиб бўлмаслик тўғрисида айтилган мулоҳазаларга эътибор берган бўлсангиз керак. Бугунги учрашувда шу гапни давом эттириб, сизларга шундай савол бермоқчиман: бу ҳол социал адолатни бузмайдими, ахир? Бузади, деган гапга қўшиласизлар деб ўйлайман. Модомики шундай экан, модомики ҳаммамиз шу фикрга

(Давоми 3-бетда.)

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

(Давоми. Боши 1-, 2-бетларда).

қўшилар эканмиз, — съезд делегатлари ҳам шу фикрга қўшилган эдилар, унда паст сифат йўлига, бракка коллективларнинг ўзида ҳам, давлат йўли билан ҳам тўсиқ қўйиш учун ҳаракат қилиш, кескин ҳаракат қилиш пайти келди.

Марказий Комитет мамлакат меҳнаткашларига ёзилган ва сизларга маълум бўлган хатда шу масалаларни кўтарган эди. Ҳозир яқин вақтлар ичида меҳнат ҳақини иш сифатига янада чамбарчас боғлиқ қилиб қўйиш имконини берадиган чора-тадбирлар ишлаб чиқилмоқда. Чамаси, сифат ҳақида махсус қонун ҳам қабул қилиш лозим. Паст сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришни давом эттираверадиган корхоналар маъмурий тартибда ҳам, иқтисодий жиҳатдан ҳам буни ҳис этишлари лозим. Маҳсулот қабул этилмадими, у сотилмай қолиб кетдими, бу нарса коллективнинг моддий аҳволига, меҳнат ҳақи даражасига таъсир қилиши керак.

Корхоналардаги техника контроли системасини қайта қуриш масаласи ҳам пишиб етилди. Ҳатто яхшигина асосий материаллар бўла туриб ва замонавий асбоб-ускуналар ёрдамида айрим завод ва фабрикалар баъзан сифатсиз маҳсулот ишлаб чиқараётганлиги сир эмас. Бу маҳсулотнинг қанчаси қайтариб юборилаётганини, қанчасини истеъмолчи катта чиқимлар эвазига ўз жойида эпақага келтириб олаётганини ҳисоблаб чиқиш қийин.

Яқинда КПСС Марказий Комитетига пермлик ўртоқ Машинадан хат келди. Унинг маълум қилишича, «Каскад» телевизорини сотиб олибди, дарвоқе у Куйбишевдаги «Экран» ишлаб чиқариш бирлашмасида ишлаб чиқарилган экан. Телевизор 15 минут ишлабди. Ремонт қилиш учун чақирилган уста бу телевизорни ножўя сотиб олибсиз, деб айтибди, чунки сотишга чиқарилган шу телевизорларнинг ҳаммаси телеательеда ремонт қилинаётган экан. Текширишда маълум бўлишича, шу бирлашманинг 49 мингта телевизори сифатсиз бўлиб, гарантияли хизмат муддати даврида ремонтга тушган. Бундай аҳвол ҳеч кимни қониқтирмайди албатта. Хўш, техника контроли бўлими системаси ишлаб турган корхонадан сифатсиз маҳсулот қандай қилиб чиқиб кетди? деган ҳақли савол туғилади.

Афтидан, бу соҳадаги ишларимизнинг ҳаммаси ҳам жойида эмас. Техника контроли хизмати сифатсиз маҳсулот ишлаб чиқараётганларнинг, корхонага раҳбарлик қилаётганларнинг кучли маънавий ва моддий таъсири остида турганга ўхшайди. Шу сабабли кейинги вақтларда ўзи иш кўрадиган идорага тобе бўлмаган контролга ўтиш масаласи қатъият билан илгари сурилмоқда. Ҳозир мамлакатнинг 42 та корхонасида маҳсулотни давлат йўли билан қабул қилиш системаси текшириб кўрилмоқда. Москвадаги «Фрезер» қирқув асбоблари заводининг иши шу системанинг самарадорлигини кўрсатиб турибди. Бу — сифатли маҳсулот чиқариб обрў қозонган, ҳамма соҳаларда ишни ўринлатиб келаётган машҳур корхона. Заводдаги техника контроли бўлимининг 223 контролёри ҳам корхонанинг юксак шон-шарафини виждонан қўллаб-қувватлаб келаётган эди.

Мана шундай шароитда Давлат стандартининг 4 нафар вакили нималарни ўзгартириши мумкин эди? деб сўрашлари мумкин. Бироқ янги бўлим завод маҳсулотига шунчаки янги кўз билан эмас, балки ҳақиқатан ҳам ўткир назар билан қаради. Қўлланилаётган технология ҳужжатлари жуда эскириб қолганлиги ҳам, метрология приборлари зўр аниқлик билан ишламаётганлиги ҳам, баъзан эса план техника контроли бўлимини стандартдан унча-мунча чекинишларни парво қилмай ўтказиб юборишга мажбур қилаётганлиги ҳам аниқланди. Хуллас, ҳатто мана шу кучли корхонада ҳам дастлабки пайтларда маҳсулотнинг биронта туркуми текширишдан ўта олмади. Аммо, ярим йилдан кейин биринчи бор тақдим этишдаёқ маҳсулотни топшириш 99 процентга етди. Янги бўлим завод коллективини бир «силкитиб» қўйди, брак ўтмаслиги ҳаммага равшан бўлган муҳитни юзага келтиришга мажбур қилди.

Бошқа корхоналарда ҳам тахминан мана шундай самарага эришилди. Техника контроли бўлимидан маҳсулотни Давлат стандарти вакилларига биринчи бор тақдим этишдаёқ топшириш 1985 йилнинг май-июнидаги 10—30 процентдан 1986 йилнинг биринчи кварталида 80—95 процентга етди. Корхоналарда стандарт талабларини ва техникавий шартларни бузиш даражаси 65—70 процентни ташкил қилар эди, ҳозир эса бу талабларга тўла-тўкис риоя этилмоқда.

Контролга олинган корхоналар ишлаб чиқараётган халқ истеъмоли молларининг сифати ошди, шу туфайли уларнинг маҳсулотига талаб кучайди. Чунончи, 1984 йилги улгуржи ярмаркада савдо ташкилотлари Ленин номли Горький телевизор заводининг ишлаб чиқариш планига киритилган рангли телевизорларнинг 67 процентини харид қилиб олишдан воз кечган эдилар. Ўтган йилнинг охирида эса, Давлат стандарти йўли билан қабул қилиш ташкил этилганидан сўнг ўша ташкилотларнинг ўзи мазкур заводнинг рангли телевизорларини юборишни кўпайтиришни илтимос қилиб мурожаат этдилар.

Янги тартиб айрим кишиларнинг даромадини қисқартириб қўйди, албатта. Бироқ, холисона талаблар қўйилаётганини, давлат манфаатларини кўзлаб ёндашилаётганини одамлар тушуниб олишди. Энди улар партия даъват қилаётганидек ишламоқдалар. Ўйлайманки, тольяттиликлар ҳам, Куйбишев областидаги ва бутун мамлакатдаги барча корхоналарнинг меҳнатчилари ҳам бу яхши ташаббусни қўллаб-қувватлайдилар.

Хўжалик юритишнинг самарали методларини қўлланиш нақадар катта аҳамиятга эга эканига Куйбишев ва Тольяттидаги корхоналарнинг ишчилари, мутахассислари, раҳбарлари билан суҳбатлар чоғида яна бир бор ишонч ҳосил қилдим. Кейинги вақтларда биз бу ҳаётий муҳим масалаларга кўп эътибор беряпмиз, чунки мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга қаратилган бош йўлимиз рўёбга чиқишининг муваффақияти кўп жиҳатдан мана шу масалаларнинг ҳал этилишига боғлиқ бўлади. Ҳа, ўртоқлар, олға томон қиладиган ҳаракатимизнинг муваффақияти хўжалик юритишнинг янги методларини нақадар тез ўзлаштириб олишимизга боғлиқ.

Партия XXVII съезди мана шу жуда катта ва ғоят муҳим ишнинг асосий йўналишларини белгилаб берди. Халқ хўжалигида орттирилган тажриба —қабул этилган қарорлар учун илк нуқта деб белгиланди. Бу ерда мен ВАЗ коллективига, азиз ўртоқлар, сизларнинг ҳам ишингизга муносиб баҳо бериб ўтишни истайман.

Қарийб бир йилдан бери автомобилсозлар планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги принциплари асосида ишламоқдалар. Мана шу чуқур ва кенг миқёсли экспериментнинг дастлабки якунлари кишини қувонтиради. Ишчиларнинг, иженер -техник ходимларнинг, бутун коллективнинг ташаббуси ошди. Фан ва техника ютуқларини жорий этиш, маҳсулот сифатини яхшилаш учун янги имкониятлар очилди. Коллектив ишлаб чиқаришни янги моделлардаги машиналар чиқаришга мослаб, қайта қуриш соҳасидаги катта ишларни авж олдириб юборди, мавжуд қувватлардан самаралироқ фойдаланишга, ишлаб чиқаришни модернизациялашга асосий эътиборни қаратди. Бу — тўғри йўлдир, коллективнинг ишлаб чиқариш фаолияти самарадорлигини ошириш учун энг ишончли йўлдир.

Биз хўжалик юритишнинг янги методларини ўзлаштиришда сизларнинг муваффақиятингизга жуда қизиқиб қараяпмиз, ўртоқлар. Суми машинасозлик бирлашмасининг коллективи ҳам шу йўлга тушиб олди. Ўзини-ўзи пул билан таъминлаш системаси унинг ишларини жуда юриштириб юборди, ташаббусга қанот берди, меҳнат самарадорлигини оширди.

Шу ўринда: хўш, бу нарса реал равишда нималар беряпти, деган савол туғилиши табиий. Суми машинасозлик бирлашмасида 1985 йилда меҳнат унумдорлигини 13 процентдан зиёд оширишга ва фойдани 32 процент кўпайтиришга муваффақ бўлинди. Одамларнинг юксак кўрсаткичларга эришишдан манфаатдорлиги ва активлиги кучайди. Энди улар — фойда нақадар кўп бўлса, коллективнинг социал проблемаларини ҳал этишга шу қадар кўп маблағ ажратилишини яхши тушунадилар. Илгари меҳнат коллективи ишлаб чиқаришнинг ҳамма резервларидан тўла-тўкис фойдаланишдан унчалик манфаатдор эмас эди. Бугун амал қилаётган хўжалик механизми одамларнинг бутун куч-ғайратини сафарбар этиб ишлашини талаб қилади.

Сизлар ўз кўрсаткичларингизни биласизлар, шу сабабли улар ҳақида гапириб ўтирмайман. Ҳозир Химия ва нефть машинасозлиги министрлигининг ҳамма корхоналари, шунингдек бошқа тармоқларнинг 30 та корхонаси сизларнинг тажрибангизни эътиборга олиб, хўжалик юритишнинг янги методларига ўтишга тайёрланмоқда. Ўзини ўзи пул билан таъминлаш системаси машъум ялпи маҳсулот кўрсаткичига зўр беришга қарши курашнинг самарали усули эканини сизларнинг тажрибангиз ва Суми машинасозларининг тажрибаси яна бир карра кўрсатди. Бу система беҳуда харажатга йўл қўймаслик механизмига айланиб бормоқда. Бу эса ҳозир биз учун энг муҳим вазифалардан биридир.

Шу билан бирга марказий бошқарув органлари: министрликлар ва идоралар, умумдавлат иқтисодий органлари ишини қайта қурмай туриб, бошқарувни ва хўжалик юритиш методларини тубдан қайта қуришга эришиб бўлмаслигини турмушнинг ўзи кўрсатиб турибди. Бу соҳада ҳам обдон ишлашга тўғри келади. Бунда қуйидаги бир нарсани назарда тутмоқ керак: планли экономиканинг жуда катта афзалликлари марказий бошқарув органларининг фаолияти орқали рўёбга чиқарилади. Шу сабабли биз ҳозир қайта қуришни кучайтириб бораётган бир пайтда буни унутмаслик керак.

Биз зарур ҳолларда марказлаштириш негизини ҳатто кучайтиришимизга тўғри келади, ўртоқлар. Бироқ, халқ хўжалиги пропорцияларини, унинг мувозанатини таъминлашга, умумдавлат, тармоқ ва регион манфаатларини энг мақбул тарзда бирга қўшишга тааллуқли ишлардагина марказий бошқарув органларининг ролини кучайтириш керак. Мана шуларнинг ҳаммасини қилиш лозим. Ҳолбуки, планлаштиришдаги камчиликлар оқибатида биз кўпинча халқ хўжалигидаги турли-туман чалкашликларга дуч келиб турибмиз. Бу ҳол унинг пировард натижаларига салбий таъсир қилмоқда.

Масалан, қишлоқ хўжалик машинасозлигида шу сабабга кўра «тракторга зўр бериш» қабилидаги ўзига хос оғмачиликка йўл қўйилди. Кўп йиллар мобайнида тракторлар ишлаб чиқариш жадаллаштирилаверилди, аммо уларни ишлаб чиқариш қишлоқ хўжалик машиналари ва қуроллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш соҳасидаги тегишли иш билан мустаҳкамланмади. Бу эса шунга олиб келдики, колхоз ва совхозлар жуда кўп тракторга эга бўла туриб, улардан самарали фойдалана олмаяптилар. Энг муҳими шуки, бу ҳол қишлоқ хўжалик ишларини ўз вақтида ва сифатли ўтказилмаслигига, демак, қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилига ҳам таъсир қилди.

Ёки химия саноатини олиб кўринг. Ҳозир бу соҳада шундай вазият вужудга келди: қувватларнинг ўзаро мувофиқ эмаслиги оқибатида маҳсулот ишлаб чиқаришда кўнгилдагидек самара олишга муваффақ бўлинмаяпти. Халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ҳам шунга ўхшашроқ ҳолат вужудга келмоқда. Буларнинг ҳаммаси марказий планлаштириш ва бошқариш органларимиз фаолиятининг камчилигидир ва биз ишларнинг аҳволини тўғрилаб олишимиз лозим.

Шу билан бирга, ҳамма марказий идораларни корхоналарга васийлик икир-чикиридан корхона ва бирлашмаларнинг ўзлари, меҳнат коллективлари ҳал қилиши лозим бўлган ишлардан халос этиш йўлини қатъият билан ўтказиш керак. Дарҳақиқат, министрликлар ва тармоқ бошқарувининг бошқа органларигина эмас ҳатто Госплан ва Молия министрлиги ҳам, сирасини айтганда, ўзларига хос бўлмаган ҳаддан ташқари кўп миқдордаги майда-чуйда хўжалик масалаларини ҳал этишни ўз зиммаларига олишларини нормал ҳол деб бўладими, ахир? Бу иллат кучларни пароканда қилиб юборади, марказий иқтисодий идораларнинг истиқбол масалаларига, корхона ва бирлашмаларнинг иш шароитларини таъминлашга асосий эътиборни қаратишларига имкон бермайди.

Бундай практикадан қатъиян воз кечиш керак, албатта. Шу муносабат билан съезднинг корхона ва бирлашмалар, колхоз ва совхозлар, лойиҳа ва конструкторлик бюролари, илмий-тадқиқот институтлари, меҳнат коллективларининг хўжалик мустақиллигини кенгайтириш, ташаббусини ривожлантириш ва масъулиятини ошириш тўғрисидаги йўл-йўриқларини тезроқ рўёбга чиқариш зарурлиги ҳақида яна бир бор гапириб ўтмоқ керак.

Биз меҳнаткашларнинг ташаббусига амалда йўл очиб беришимиз керак. Корхона раҳбари ҳозир қандайдир иккиёқлама ҳолатга тушиб қолаётганини ҳаммамиз кўрмаяпмизми, ахир? Бир томондан, биз ундан мустақилликни, ишдаги оперативликни, социалистик омилкорликни талаб қилаяпмиз. Иккинчи томондан эса, кўпдан-кўп инструкциялар, асоссиз чеклашлар билан унинг қўл ва оёғини боғлаб қўяяпмиз. Баъзан бўлаётганидек, ишга ижодий муносабат намунасини кўрсатган ташаббускор ходимлар фақат бир сабабга кўра: уларнинг ҳаракатлари эскирган қоидалар ва инструкцияларга мос келмаётганлиги сабабли қоидани бузувчилар қаторига тушиб қолаётганлигига йўл қўйиб бўлмайди.

Бу фикрни бир мисол билан тасдиқламоқчиман. Бир вақтлар комсомолнинг ташаббуси билан аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқарадиган ҳамма ишларни ўзи бажарадиган бригадалар тузилди. Енгил саноат корхоналари ва савдо ташкилотларининг ходимлари мамлакатнинг ҳамма жойларида ҳамкорлик тўғрисида шартномалар туза бошладилар. Ўшанда Челябинскда бундан ҳам илгарилаб кетишди. Бу ерда ёш пойабзалчилар билан савдо марказининг сотувчиларидан иборат тармоқлараро ҳамма ишни ўзи бажарувчи бригада тузилди. Одамларнинг куч-ғайратлари, иш ҳақи ва моддий рағбатлантириш фондлари бирлаштирилди. Жонли алоқа, маҳсулотга бўлган талабга кўра меҳнат ҳақини бевосита белгилаш системаси вужудга келди.

Мана шу система ишлай бошлади. Брак бутунлай тугатилди, аёллар пойабзалининг сифати чет эллардаги энг машҳур фирмаларнинг маҳсулотидан қолишмас эди. Табиийки, пойабзалга бўлган талаб кескин кучайди. Хўш, Россия Федерациясининг Енгил саноат ва Савдо министрликлари бунга қандай назар билан қарадилар? Улар енг шимариб, ажойиб тажрибани оммалаштиришга киришишлари лозим эди, аммо мутлақо бундай бўлмади.

Министрликларнинг ходимлари Челябинск комсомолларининг тажрибасида фақат бир нарсани кўрдилар: бу тажриба Госпланнинг, Молия министрлигининг, Меҳнат ва социал масалалар давлат комитетининг инструкцияларига мос келмас эди. Шундай хулоса чиқарилди: ташаббус ёмон эмас, албатта, бироқ, агар у жорий қилинадиган бўлса, у жуда кўп ташвишга сабаб бўлади, кўп ишни қайта қуришга тўғри келади. Шу тариқа ёшларнинг ташаббуси бўғилди, яхши ишга йўл берилмади. Яқиндагина шундай бўлган эди, ўртоқлар, аммо энди бундай бўлмаслиги керак. Қисқаси, ҳозир экономикани бошқаришни такомиллаштиришдан ҳам, корхона ва бирлашмалар коллективларининг ташаббуси, мустақиллиги ва масъулияти учун кенг имконият очиб берадиган хўжалик механизмини ишлаб чиқишдан ҳам муҳимроқ ва зарурроқ вазифа йўқ.

Марказий Комитет, ҳукумат бу соҳада сабот билан иш олиб бормоқдалар. Фақат кейинги вақтнинг ўзида халқ хўжалигининг ўзаро боғланган ёки бир турдаги тармоқлари группаларини бошқарадиган органлар — СССР Давлат агросаноат комитети, СССР Министрлар Советининг машинасозлик бўйича, ёқилғи-энергетика комплекси бўйича бюролари тузилди. Саноат тармоқларини асосан икки бўғинли бошқариш системасига ўтказиш иши олиб борилмоқда. Айни вақтда хўжалик юритишнинг иқтисодий методларини жорий қилиш тадбирлари кўрилмоқда.

Яқинда Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси агросаноат комплексидаги янги хўжалик механизмини маъқуллади. Жуда катта аҳамиятга молик ҳужжат қабул этилди ва эълон қилинди. Унда баён этилган тадбирлар системасидан нималарни алоҳида уқтириб ўтмоқчиман? Давлатга маҳсулот сотишнинг беш йилга мўлжалланган ва ўзгартирилмайдиган қатъий планлари жорий этилиб, хўжаликларга пландан ташқари етиштирилган жамики маҳсулотни ўзи тасарруф этиш ҳуқуқи берилади. Бундай ёндашув қишлоқ меҳнатчиларининг ташаббуси учун кенг имконият очади, уларнинг маҳсулот етиштиришни кўпайтиришдан бўлган манфаатдорлигини оширади.

Колхоз ва совхозларнинг мустақиллиги кенгайтирилади ва иш натижалари учун масъулияти кучайтирилади. Бу принципни қўлланишдан маҳаллий органлар ҳам манфаатдордирлар. Хўжаликлар марказлаштирилган фондларга маҳсулот етказиб бериш топшириғини бажарганларидан кейинги гўшт, сут, бошқа маҳсулотларнинг ресурслари уларнинг ихтиёрида қолади. Бинобарин, маҳаллий имкониятлар ҳисобидан таъминлашни яхшилаш учун реал йўллар очилади. Республика ва область органлари марказдан ажратиб бериладиган фондларга умид боғламай, қишлоқ меҳнатчиларига активроқ кўмаклашишлари лозим бўлади. Агросаноат комплексида хўжалик юритишнинг янги методлари ҳеч кечиктирмай ва ҳамма жойда жорий этилиши муҳимдир. Шундагина биз аҳолини бир қанча юқори сифатли маҳсулотлар билан таъминлашдаги тақчилликка тезроқ барҳам бера оламиз.

Ҳозир енгил саноатда хўжалик юритишнинг иқтисодий механизмини ишлаб чиқиш ниҳоясига етказилмоқда. Мақсад бу соҳада ҳам ишга ялписига ёндашишни тугатишдан, тармоқ ходимларининг, шунингдек савдо ходимларининг юқори сифатли моллар ишлаб чиқариши ва сотишини кўпайтиришдан максимал равишда манфаатдор қилишдан иборат. Шундай қилиб, корхоналарнинг ишлаб чиқариш ҳаётигагина эмас, меҳнатга ҳақ тўланиши ҳам ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг сифатига, турларига, бозорнинг эҳтиёжига мувофиқ иш тута билиш маҳоратига бевосита боғлиқ қилиб қўйилади.

Хуллас, ўртоқлар, партия бошқарувни ва хўжалик механизмини такомиллаштириш ишини мантиқий ниҳоясига етказишга жиддий аҳд қилган ва биз ярим йўлда тўхтаб қолмаймиз. Халқнинг зўр ижодий имкониятлари ўзининг бутун қудрати билан намоён бўлиши, мамлакатимизнинг ижтимоий тараққиёт янги чўққиларига кўтарилишига имкон бериши учун ҳамма ишни қиламиз.

Мен шу пайтгача экономика соҳасидаги вазифаларимиз тўғрисида гапирдим. Бироқ экономикани юксалтириш бирдан-бир мақсадимиз эмас. Биз энг аввало халқнинг фаровонлигини оширишимиз, совет кишиларининг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашимиз учун шундай қилишимиз зарур. Биз социал соҳани ривожлантиришни жадаллаштиришга қаратилган йўлдан дадил боряпмиз. Бу соҳада ҳозирнинг ўзидаёқ катта тадбирлар амалга оширилди, планлаштириш принципларига зарур тузатишлар киритилди. Капитал маблағлар социал программа фойдасига қайта тақсимланди. Регионларнинг эҳтиёжлари ва ўзига хос хусусияти тўлароқ ҳисобга олинадиган бўлиб қолди.

Уй-жой қурилиши тўғрисида алоҳида гапирмоқчиман. Биз бу борада жуда катта куч-ғайрат сарфлаётганимизни яхши биласизлар. Миллион-миллион кишилар кейинги йилларда янги уй-жойлар билан таъминланди. Аммо бу масала шу пайтгача ўткирлигича қолмоқда. Шунинг учун ҳам ҳозирги пайтда Марказий Комитет уй-жой қурилишини кенгайтириш юзасидан қўшимча чоралар кўрмоқда. Одамлар, айниқса анчадан буён навбатда турган кишилар тезроқ уй-жой шароитини яхшилай олишлари учун ҳамма ишни қилиш керак. Партия билан ҳукумат турмушимизнинг мана шу ғоят муҳим томонига ўз эътиборини сусайтирмаслигини айтмоқчиман. Лекин бу борада корхоналарнинг имкониятларидан активроқ ва тўлароқ фойдаланиш зарур, деб ўйлаймиз.

Партия комитетларининг ташаббуси туфайли меҳнат коллективларида кўпгина социал масалалар ҳал этилаётганлигини айтиб ўтишим керак. Ригадаги ВЭФ заводида умумий овқатланиш системаси ёки белоруссиялик химиклар ва липецклик металлурглар меҳнатни ва саломатликни муҳофаза қилишни қандай ҳал этаётганликларини, Москва областидаги Калининград шаҳрида ва Свердловскда ёшлар учун уй-жой комплекслари қурилишини, Клайпеда шаҳрида савдо-сотиқ ташкил этилишини, Волгоградда матлубот кооперацияси қандай ривожлантирилаётганлигини ва шу каби мисолларни олиб кўринг. Одамлар буни сезиб турибдилар, корхоналар ва маҳаллий органларнинг раҳбарлари қандай ғамхўрлик қилаётганликларини кўриб турибдилар. Бу муҳим ишда масъулиятни ошириш, проблемаларни ҳал этишга ташаббускорлик билан киришиш керак ҳамда кўп нарсаларни яхшилаш ва тузатиш мумкин.

Тўла хўжалик ҳисобини жорий этиш билан бу йўлда, айниқса қулай шарт-шароитлар вужудга келади. Волжск автомобиль заводи бунга мисол бўла олади. Илгари заводда социал-маиший соҳани ривожлантиришга бюджетдан қанча ажратилса, шунча маблағ сарфлаш мумкин бўларди. Эндиликда иш ўзгармоқда: ана шу маблағлар кўп жиҳатдан сизнинг ишингизга, корхона оладиган фойданинг ўсишига боғлиқ бўлиб қолади.

Бугун янги шаҳрингизни томоша қилдим, шаҳар кишида яхши таассурот қолдиради. Одамлар шаҳар қурилишига қалб қўрини сарфлаб, бу ерда қулай яшаш ва яхши дам олиш тўғрисида ғамхўрлик қилдилар. Кейинги беш йил давомида шаҳарда 43 та болалар боғчаси, 20 та мактаб қурилганлигини, 34 минг оила янги квартира олганлигини биламан. Сизларнинг яқин беш йилликка мўлжалланган режаларингиз ҳам улуғвордир. Уй-жой, мактабгача тарбия болалар муассасалари ва мактаблар билан таъминлаш анча ошади.

Сизларда ҳали қийинчиликлар борлигини ҳам биламан. Сув, иссиқлик билан таъминлаш, уй-жой қурилиши сифати хусусида шикоятлар бор. Совет органлари, қурувчилар бу борада ҳали кўп иш қилишлари керак ва бунда уларга завод коллективлари ёрдам беришлари зарур. Депутатлар активроқ ишлашлари лозим. Ахир, депутатлар группаларининг кўпчилиги сизларнинг вакилларингиз. Демак, депутатларнинг жанговарлиги ишчиларга, заводингизга хос бўлиши зарур. Социал соҳа миллион-миллион кишиларнинг ҳаётий манфаатларини қамраб олади, у ҳар бир кишининг талаб-эҳтиёжларига тааллуқлидир.

Бу ерда завод бригадирлари Виктор Федорович Чванов ва Сергей Иванович Агапов сўзга чиқдилар ҳамда улар ўз ўртоқлари номидан бу йил бўш кунлардан камида тўрт кун касалхоналар, мактаблар, маданият уйлари қурилишида ишлаб беришни таклиф этдилар. Сизлар бу ишларнинг ҳаммасини маъқуллаётганингизни тушуниб турибман.

Марказий Комитет Бош секретари бундай фойдали ташаббусни партия Марказий Комитети номидан қўллаб-қувватлади.

Ташаббусни ривожлантириш учун, масъулият ва талабчанликни ошириш учун

Ўртоқлар! Мамлакатимиз яшаб турган давр ўзига хос масъулиятли даврдир. Бу эса ҳаммамиздан жиддий ва қизғин ишлашни талаб қилади. Бироқ партия зиммасига, унинг комитетлари ва ташкилотлари зиммасига шубҳасиз, алоҳида масъулият юкланади. Мамлакат ҳаётидаги энг қийин ва мураккаб даврларда коммунистлар ленинча анъаналар руҳида олдинда борганлигини биласизлар.

Партиянинг кучи ҳамиша ташаббус ва намуна кўрсатишдадир. Жамиятимизни ривожлантиришнинг энг ўткир проблемалари айни партиянинг ташаббуси билан ўртага қўйилди ва бугунги кунда ҳал этилмоқда. Биз айни партиянинг ташаббуси билан тартиб ва интизомни мустаҳкамлай бошладик, иш учун талабчанлик ва масъулият ҳиссини ошира бошладик. Айни партиянинг ташаббуси билан биз партиянинг ўзида ҳам етилган ва дарҳол ҳал этилишини талаб қилаётган ўзгаришларни амалга ошира бошладик. Шубҳа йўқки, партия ташкилотлари ҳозир ҳам съезд қарорларини рўёбга чиқаришга оид ишларга бошчилик қилиб, ҳар бир коммунист фидокорона меҳнат намунасини кўрсатади.

Партия, унинг ташкилотлари амалга ошириши лозим бўлган ана шу улуғвор ишларда экономика фаолиятнинг асосий жабҳасидир. Мен бошқариш системасини, хўжалик механизмини такомиллаштириш юзасидан нималар қилинаётганлиги тўғрисида гапириб ўтдим. Янги системалар ишлай бошлайди ёки тез орада ишга туширилади. Бошқариш ва рағбатлантиришнинг янги методлари жорий этилаётган ҳозирги пайтда социалистик қурилишнинг барча тарихий босқичларида тўла куч билан синовдан ўтган партиянинг сиёсий ва ташкилотчилик кучидан фойдаланиш, уни КПСС XXVII съезди ўртага қўйган вазифаларни ҳал этишга йўналтириш, айниқса муҳимдир.

Биз аввало, омманинг сиёсий ва меҳнат активлигини сақлаб қолишимиз ва янада ривожлантиришимиз, уни белгиланган планларни амалга оширишга жалб этишимиз керак. Партия ишлаб чиқилган йўлни рўёбга чиқаришнинг бош гарантияси сифатида ўн миллионлаб совет кишилари учун изланиш, ташаббускорлик ва ижодий меҳнат вазиятини вужудга келтиришни ўз вазифаси деб билади.

Съезд кунларида ва ундан кейин Марказий Комитетга мамлакатнинг деярли ҳамма районларидан кўплаб мактублар ва телеграммалар келиб турди. Ишчилар ва деҳқонлар, ёшлар ва ветеранлар, эркаклар ва аёллар съезд қарорларини астойдил қўллаб-қувватламоқдалар, белгиланаётган тадбирларни маъқулламоқдалар. Улар ишлаб чиқилган йўлни давом эттиришни, жамиятда интизом ва тартибни бундан буён ҳам мустаҳкамлашни бир овоздан талаб қилмоқдалар. Совет кишилари қалб сўзларини аямаяптилар ва улар партия танлаган йўлини ўзгартирмаслигини, партия йўлидан боришларини айтмоқдалар. Бу наказни бажариш КПССнинг, унинг Марказий Комитетининг, барча ташкилотларнинг бурчидир. Биз бундан буён ҳам доимо меҳнаткашлар билан маслаҳатлашиб, совет жамиятидаги талабчанлик ва самимият, ишонч ва ижодкорлик муҳитини, тараққиётимизни жадаллаштиришга кўмаклашадиган барча нарсаларни қўллаб-қувватлайверамиз.

М. С. Горбачев ошкоралик, танқид ва ўз-ўзини танқид масалаларига алоҳида тўхталди. Агар кимдир съезд ўтди, танқид қилишди, энди етар, деб ўйласа, тўғридан-тўғри айтаманки, бундай бўлмайди. Танқид ва ўз-ўзини танқид биз учун тез ўтиб кетадиган кампания ва айни вақтда қандайдир бекорчи иш эмас. Танқид ва ўз-ўзини танқид ишимизни такомиллаштиришнинг тўғри методи сифатида жамиятимиз ҳаётида ўзининг доимий ўрнини мустаҳкам эгаллаши лозим. Олға томон ҳаракатимизга, тараққиётимизни жадаллаштиришга халақит бераётган ҳамма нарсалар танқид қилиниши керак. Нуқсонлар ва камчиликларга нисбатан муросасиз бўлиш зарур деган фикримга қўшиласизлар деб ўйлайман. Бироқ биз танқид ва ўз-ўзини танқид майнавозчиликка, мадҳиябозлик ўрнини эгаллаган ўзига хос модага айланишига йўл қўймаслигимиз зарур. Баъзи жойларда шундай ҳам бўлмоқда: виждон азобида қийналиб, барча гуноҳларига пушаймон қилишмоқда, аммо ишни эскича олиб боришмоқда. Бундай усуллар билан ҳеч кимни алдаб бўлмайди. Танқид ва ўз-ўзини танқид амалий ишларни талаб қилади. Хатоларни эътироф этгач, уларни тузатиш йўлидан борилмас экан, бу самимиятсизликнинг, ишни сўз билан алмаштиришнинг биринчи белгисидир. Бунга фақат битта баҳо — қаттиқ, принципиал, партиявий баҳо бериш зарур.

Съезд қарорларини рўёбга чиқариш — бу ишнинг ўз умрини ўтаган услуб ва методларини яхшилаш, зарур бўлиб қолган жойда тубдан ўзгартириш, кадрларни масалаларни тезроқ ва самаралироқ ҳал этишга, ўз зиммасига масъулиятни олишга ўргатиш зарур демакдир. Қатъий, дадил ва новаторлик ҳаракатларидан чўчимаслик керак. Кимдир адашса, бу қўрқинчли эмас, ўртоқлар. Биз шундай нуфузли партияга, шундай кучли Совет ҳокимиятига эгамизки ва уларга халқнинг ишончи шунчалик зўрки, биз у ёки бу хатони тузата оламиз, ундан келгуси учун сабоқ чиқара оламиз.

Иш услубимиз қоғозлар ва протоколлар тузишга эмас, балки омманинг ташаббускор фаолиятини ташкил этишга қаратилган ғайратли ва амалий бўлиши зарур. Бу энг аввало, халқ хўжалигини бошқариш органларига тааллуқлидир. Улар бюрократик методлардан тезроқ халос бўлишлари лозим. Бугунги кунда ҳам нима учун бу ҳақда гапиришга тўғри келмоқда? Съезддан кейин ҳам расмиятчилик ишга халақит беряпти, ишни яхшилаш зарурлиги тўғрисида кўп гапирилса-да, кам иш қилинмоқда. Жойларда одамлар билан бевосита иш олиб бориш керак. Ҳаммани район комитетларига ва кабинетларга чақириш керак эмас, балки жойларга, одамлар ишлаётган, проблемалар, муваффақиятлар ва нуқсонлар яққолроқ кўриниб турган жойларга бориш зарур.

Қайта қуриш, ишнинг услуб ва методларини ўзгартириш бошқаришнинг юқори босқичларида, партия, совет органларидагина амалга оширилиб қолмаслиги керак. Барча иллатларга ана шу ташкилотлар фаолиятидаги камчиликлар сабаб бўлмоқда, деб ҳисоблаш хато бўлур эди. Айтилган гаплар ҳар бир ишчига, колхозчига, мутахассисга ва мана шу залда ўтирганларнинг ҳар бирига баб-баравар тааллуқлидир. Ҳа, ўртоқлар, сизларга ҳам тааллуқлидир.

Станок ёнида ёки йиғув линиясида ишлаётган ишчининг ҳам ўз иш услуби бор. Бу услубни яхшилаш — ишга муносабатни яхшилаш, ҳар қандай пала-партишликдан, хўжакўрсинчиликдан, кўзбўямачиликдан халос бўлиш демакдир. Бу — ишни тўхтатиб туришни, муҳокама қилишларни камайтириб, кўпроқ ҳалолликни, тадбиркорликни, ишга эътиборни кучайтириш зарур демакдир. Айтиш мумкинки, бошқалар учун эмас, ўзимиз учун, умумий мақсад учун, совет кишилари яхшироқ яшашлари учун шундай қилиш керак.

Умуман ишни ташкил этишдан то бошқаришгача бўлган ғоят кенг маънода тушунилаётган ишнинг услуб ва методларини ўзгартириш масалалари бугунги кунда биринчи галдаги вазифа бўлиб қолмоқда. Биз бу вазифани ҳал этамиз, биз эса шундай қилишимиз зарур, демак, бошқа вазифалар ҳам қанчалик мураккаб бўлмасин уларни ҳам ҳал этамиз.

Тинчлик йўли — урушга қарши олиб борувчи йўл

Энди халқаро ишлар ҳақида гапирмоқчиман, ўртоқлар. Яқинда мен америкалик конгрессменлар билан учрашдим ва уларга нима деган бўлсам, сизларга ҳам шу гапни айтишга ваъда бердим. Бизда иккита сиёсат йўқ. Бизнинг совет халқи манфаатларини ифодалайдиган ва бошқа барча халқлар манфаатларини эътиборга оладиган битта сиёсатимиз бор.

КПСС XXVII съезди ҳозирги дунёнинг жамики зиддиятлари ва ўзаро боғлиқлигини батафсил таҳлил этиб берди. Унинг муаммоларини ҳал қилиш учун янгича фикрлаш, новаторларча ёндашиш мутлақо зарур, қуролланиш пойгаси ва ҳарбий техниканинг ривожланиши қалтис нуқтага етиб келганини англаш зарур. Биз шунга асосланиб иш тутаяпмиз. Шу билан бирга, жаҳон сиёсатида синфий жиҳатдан бизга қарши система ёнма-ён яшаб турганини ва тинчликни сақлаш нуқтаи назаридан олганда Қўшма Штатлардек жиддий реаллик қарши турганини англаяпмиз. Аммо, бу мамлакатнинг раҳбарлари ўтган замонларнинг одатларидан ҳеч воз кеча олмаяптилар ва Совет Иттифоқининг реаллиги билан ҳисоблашишни хоҳламасликлари равшан кўриниб турибди.

Аммо бу факт бизни мухолифликдан қутулиш йўлларини излашдан тўхтатиб қола олмайди, чунки бундан бошқа йўл йўқ. Акс ҳолда ядровий фалокатга олиб борувчи пойгада қатнашишга тўғри келади. Бизнинг феъл-атворимиз, бизнинг йўлимиз ўз принципларимиз ва ахлоқимиздангина эмас, шу билан бирга бизнинг бошқача ёндашиш реал эмаслигини тушунишимиздан ҳам келиб чиқади. Менинг Парижга ва Женевага боришимнинг боиси шу эди. Совет Иттифоқи бир қанча катта ташаббуслар билан майдонга чиқишининг сабаби шу эди. Биз Женева учрашувидан кейин дарҳол у ерда эришилган аҳдномаларни ва Қўшма баёнотни амалий ишларга айлантиришга киришганимизнинг боиси мана шу эди.

— Биз ядровий портлатишларни ўз ташаббусимиз билан тўхтатиб қўйиш муддатини икки марта узайтирдик ва ядровий синовларни бутунлай тўхтатиш тўғрисида дарҳол музокаралар бошлашни таклиф қилдик;

— Биз Вена ва Стокгольмдаги конференцияларда Ғарбнинг таклифларини эътиборга олувчи таклифларни ўртага қўйдик;

— Оммавий қирғин қуролини тугатишнинг, бошқа қуролларни зарур мудофаа даражасигача қисқартиришнинг конкрет ва равшан плани баён этилган 15 январдаги Баёнотимиз кенг кўламли ташаббус бўлди;

— Биз европаликларнинг ўртача олислик ракеталарига, шунингдек оператив-тактик ядро қуролига нисбатан хавотирлигини эътиборга олиб, Европа зонаси учун муросага келиш вариантини таклиф қилдик;

— Биз Совет Иттифоқи ва Америка флотларини Ўрта ер денгизидан баб-баравар олиб чиқиб кетишни таклиф қилдик;

— XXVII съезд мана шу тадбирларнинг ҳаммасини маъқуллабгина қолмай, шу билан бирга халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системасини вужудга келтириш асосларини ўртага қўйди.

Хўш, ғарбдагилар бунга қандай жавоб беришди? Қуролланиш пойгасига чек қўйиш, халқаро иқлимни соғломлаштириш уларга ҳам бевосита боғлиқ-ку ахир! Женева учрашувидан кейин улар ўзларини қандай тутдилар? Уларнинг йўли қандай? Аввало, биз 15 январдаги Баёнотга қаноатланарли жавоб олганимиз йўқ. Бизга юборилган нарса эса, ишнинг моҳиятидан чекинишдан, чалакам-чатти чоралар билан қутулиб қолишга уринишдан, дудмал ваъдалар билан жаҳон жамоатчилигини чалғитишдан иборат.

Қўшма Штатларнинг хатти-ҳаракатлари, НАТОнинг реал сиёсати масаланинг моҳиятига улар қандай жавоб бераётганини кўрсатиб турибди. Женевада иккала томон ядро урушида ҳам, шунингдек ядровий қуролланиш пойгасида ҳам ғолиблар бўлмайди, деган фикрга келган эди. Аммо биз ядровий аслаҳахоналарни қисқартириш ва тугатишнинг содда ва равшан, босқичма-босқич планини таклиф этганимизда бизга: «Йўқ!» деб айтмоқдалар.

Ёки, русларга ишониб бўлмайди, улар жойларда контрол ўтказилишига йўл қўймаяптилар, деб неча йилдан бери такрорлаб келдилар. Биз контролга рози бўлдик. Бунга жавобан эса, президент Рейган ядровий портлатишларни тақиқлашни эмас, балки ядро қуролини такомиллаштириш ишини «контрол» қилишни таклиф этмоқда. Америкада бир газета яқинда, заҳарханда қилиб ёзганидек, «Бу нарса олий жазо чораси бекор этилишини талаб қилаётган кишидан қатл пайтида ҳозир бўлишни илтимос қилишнинг ўзгинасидир».

(Давоми 4-бетда).

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

(Давоми. Боши 1-, 2-, 3-бетларда).

Биз бунга рози бўлмадик ва рози бўлмаймиз ҳам, албатта. Биз масалани бошқача тарзда қўямиз: келинглар, бизнинг портлатишларни тўхтатиш тўғрисидаги таклифимизни ҳам, Американинг шу портлатишларни тўхтатиш устидан контрол қилиш ҳақидаги таклифини ҳам муҳокама қилайлик. Назаримда, Америка маъмуриятининг Женевадан қолган бирдан-бир нарсаси АҚШ президенти билан КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг янги учрашувини ўтказиш тўғрисидаги гап-сўзлардир. Бу хусусда ҳеч қандай ноаниқликлар бўлмаслиги учун яна бир карра шуни айтиб қўяй: мен бу учрашув ўтказилишининг тарафдориман. Бунинг учун биз олдиндан ҳеч қандай шартлар қўймаймиз. Бироқ, бу учрашув биз президент билан аҳдлашиб олганимизга мувофиқ ўтиши, чунончи: **у олға томон қўйилган қадам бўлиши**, яъни қуролланиш пойгасини тўхтатиш ишида **амалий натижалар** берадиган бўлишини истаймиз.

Яна бир гап. Женева муҳити сақлаб қолинган тақдирда, энди тўғрироқ қилиб айтганда, шу муҳит **қайта тикланган** тақдирдагина учрашув ўтказилиши мумкин. Нималар содир бўлаётганига бир назар ташланг. Женева учрашувидан кейин тез орада АҚШда советларга қарши кампания янги куч билан авж олиб кетди, бизнинг давлатимиз шаънига турли-туман тухматлар ва ҳақоратлар ёғдирила бошланди.

Шундан кейин жиддийроқ воқеалар содир бўлди: Совет Иттифоқи Нью-Йоркдаги ўз дипломатлари сонини 40 процент қисқартирсин деб талаб қилинди. Қрим соҳиллари яқинида Америка эскадраси пайдо бўлди — бунда олий маъмурларнинг кўрсатмаси билан шундай қилинганлиги сир тутилмади. Американинг қудратини намойиш қилиш, гўё у кўнглига келган ҳамма ишни бемалол қилаберишини кўрсатиш учун Ливияга ҳужум қилинди. Ядровий портлатишларни ўз ташаббусимиз билан тўхтатиб қўйганимиз муддати тугаши арафасида очиқдан-очиқ иғвогарлик мақсадида Невадада кучли ядровий портлаш ўтказдилар. Фақат битта, аммо ҳақиқатан ҳам шошилинч масала юзасидан — ядровий портлатишлар тўғрисидаги масала юзасидан учрашишни таклиф қилганимда бир сутка ҳам ўйлаб турмай «йўқ!» жавоби берилди.

Наҳотки Вашингтондагилар асаби заиф кишилар билан муомала қилаяпмиз, деб ўйлаётган бўлсалар? Наҳотки, ҳозир қиморбозлардек иш тутиш мумкин деб ҳисоблаётган бўлсалар? Наҳотки АҚШдагилар Женева руҳини шундай тушунаётган бўлсалар? Наҳотки бизни эндигина бошланган Совет-Америка мулоқотидан ҳарбий мақсадларни амалга оширишни ниқоблаш учун фойдаланилаётганини кўришмаяпти, деб тахмин қилаётган бўлсалар? Модомики шундай экан, Вашингтондагилар янги Совет-Америка учрашувини қай мазмунда, қай маънода тушунаяптилар, деган савол беихтиёр келиб чиқади.

Хўш, Ғарбий Европачи? Бизнинг ҳам Европа жамоатчилиги, ҳам кўпгина ҳукуматлар истакларига мос бўлиб тушадиган таклифларимизга у ердагилар энди, Америка ракеталарини Европадан олиб кетиб бўлмайди, чунки Совет Иттифоқининг оддий қуроллари гўё кўп, деган гапни айтмоқдалар. Аммо бизнинг январь Баёнотимизда оддий қурол-яроғларни ҳам, қуролли кучларни ҳам қисқартириш аниқ-равшан таклиф қилинган-ку, ахир.

Яна бошқа гапни ҳам айтмоқдалар: гўё АҚШ ракеталарни океан нариёғига ташиб кетишига тўғри келади, Москва эса уларни Сибирга юбориб қўяқолади, у ердан ракеталарни осонгина ва тез қайтариб олиб келиши мумкин демоқдалар. Аммо улар СССР қисқартириладиган ракеталарни бирон бир жойга олиб бориб қўйишни эмас, балки **йўқ қилиб ташлашни** билмайдигандек қилиб кўрсатмоқдалар. Хуллас, улар оғизда тинчлик тарафдорию, амалда эса ракеталар тарафдори. Бу соҳада Англия ҳам, ҳатто Франция ҳам жиддийроқ ёндашаётгани кўринмаяпти.

«Стратегик мудофаа ташаббуси»га муносабатни олиб кўринг. Ғарбий Европа ҳукуматлари ҳам, йирик капитали ҳам турли баҳоналар билан мана шу ҳалокатли планга ўзларини ўзлари тобора кўпроқ гирифтор қилмоқдалар ва шу тариқа қуролланиш пойгасининг янги, тағин ҳам хатарлироқ даврасИ қатнашчилари бўлиб қолмоқдалар.

Ниҳоят, эҳтимолки, энг муҳими қуйидагича: АҚШ «самовий урушлар» программасини ҳаддан ташқари жадаллаштириб юбормоқда. Президент, гўё бу — мудофаа характерига эга бўлган ядросиз программа, деб даъво қилмоқда. Аммо шу лойиҳанинг раҳбари бўлган генерал космик қурол қандай қилиб ердаги душманни мўлжалга олишини ошкора тасвирлаб бермоқда, АҚШ ҳарбий министри эса бу қурол таркибида ядровий компонентлар бўлади, деб таъкидламоқда.

Очиғини айтаман. Башарти АҚШ, соғлом ақл-идрокка зид равишда, шу йўлдан ўжарлик билан бораверадиган бўлса, биз бунинг ишонарли чорасини топамиз ва бу чора космос билан боғлиқ бўлиши шарт ҳам эмас. Биз замонавий илм-фаннинг имкониятларини, ўз имкониятларимизни яхши биламиз.

АҚШ қила оладиган ҳар қандай ишни биз ҳам қила оламиз. Аммо биз бу йўлдан боришга қаршимиз, биз Американинг бемаъни қуролланиш мантиқига қаршимиз. Космик зарбдор қуролларни тақиқлаш биз учун **орқада қолишдан чўчиш муаммоси** эмас, балки **масъулият муаммосидир.**

Шу муносабат билан бундай демоқчиман: СССР билан муносабатларни янглиш тасаввурлар асосига, хомхаёллар асосига қуришдан воз кечиш пайти келди. Совет Иттифоқининг тинчлик ниятлари ва даъватларини заифлик нишонаси деб ҳисоблаш мана шундай энг хатарли хомхаёллардан биридир. Хулоса шуки, бизни қуролланиш пойгаси билан ҳолдан тойдира олмайдилар, космосдан забт эта олмайдилар, технологиядан ўзиб кета олмайдилар. Бу уринишлардан ҳеч бир яхшилик чиқмайди.

Марказий Комитетга келаётган жуда кўп хатлардан кўриниб турибдики, кўпгина кишиларимиз: тинчлик тўғрисидаги гап-сўзлар ва самарасиз музокаралар ниқоби остида Ғарб қурол-яроғлар соҳасида олдинга ўтиб кетиб қолиб, биз бунинг чорасини кўришга улгурмай қолмаймизми, дея хавотир олмоқдалар. Бундай бўлмайди, деб сизларни ишонтира оламан, ўртоқлар. Сўзлар билан ишлар ўртасидаги тафовутни биз жуда яхши кўриб турибмиз. Совет Иттифоқи сиёсатни реал омилларнинг жами мажмуасини назарда тутиб олиб бормоқда. Биз ўзимизни доғда қолдиришларига йўл қўймаймиз. Совет давлати ҳар қандай дағдағага муносиб жавоб бера олишини неча марталаб исботлаган. Агар лозим бўлиб қолса, бу сафар ҳам муносиб жавоб берамиз. XXVII съезд ёзиб қўйганидек, биз кўпроқ хавфсизликни даъво қилмаймиз, аммо камроқ хавфсизликка рози бўлмаймиз.

Бизнинг урушларсиз ва қурол-яроғсиз дунё сари интилиш программамизни амалга ошириш текис асфальтдан «Жигули»нинг юришидек силлиқ боради, деб ҳеч ким умид қилган эмас, албатта. Узоқ ва кескин кураш олиб борилади. Совет—Америка муносабатларидаги кескинликни юмшатиш бир ёқда турсин, ҳатто бу муносабатларнинг илиши ҳам муайян доираларнинг дидига ёқмайди. Женева учрашувидан кейин барг ёза бошлаган халқаро вазиятни яхшилаш куртакларини узиб ташлаш учун улар ҳар қандай баҳонани қидираверадилар. Бу кимсалар кимлигини бутун дунё билади. Улар ҳарбий бизнес билан боғланган кимсалардир, ҳокимиятнинг олий табақаларига ўз вакилларини юбориб турган ва бу вакиллар садоқат билан хизмат қилиб бўлганларидан кейин қайтадан чақириб оладиган ҳарбий саноат комплексининг корчалонларидир. Улар қуролланиш пойгаси ва муҳолифлик эвазига миллиард-миллиард бойлик орттираётган кимсалардир.

Биз съездда ядро урушига қарши курашдаги асосий йўналишларни белгилаб олдик. Бундан буён изчиллик ва қатъият билан ҳаракат қилаберамиз. Бизнинг имкониятларимиз катта.

Бу буюк ишда социалистик мамлакатлар — бизнинг содиқ дўстларимиздир. Улар олдида бизнинг алоҳида масъулиятимиз бор, бу — социализм тақдири учун муштарак масъулиятдир. Биз тинчлик сиёсатини биргаликда ўтказиб, истиқболдаги стратегияни ва тинчлик фойдасига қўйиладиган ҳар бир принципиал масалани келишиб олаётганимиз жуда муҳимдир.

Жаҳон ҳамжамиятининг кўпчилиги, шу жумладан қўшилмаган мамлакатларнинг, «учинчи дунё»нинг давлатлари ва халқлари, капиталистик мамлакатларнинг меҳнаткашлари — тинчликни сақлаб қолиш тарафдоридирлар.

Биз — Париж ва Женева учрашувлари берган яхши умид нишоналарини сақлаб қолишнинг тарафдоримиз. Бас, шундай экан, биз ҳеч қандай иғвога учмаймиз, яна ёқила бошлаган «совуқ уруш» гулханига ўтин ташламаймиз. Ядро асрида сиёсатбозлик қилиш ярамайди.

Барча мамлакатлар меҳнаткаш халқининг ақл-заковатига, оддий кишиларнинг соғлом фикрига, ўзини ўзи сақлаб қолишдан иборат кучайиб бораётган туйғуга, сиёсий арбоблари ва партияларининг, жумладан, НАТО мамлакатларининг янги реалликларни англаб олишларига умид қиламиз.

Ўзимиз учун эса биз шуни доимо ёдда тутишимиз керак: социалистик жамиятни такомиллаштириш соҳасидаги вазифаларни ҳал этиш — тинчлик учун курашнинг муваффақиятини таъминлашнинг асосий жабҳасидир. Халқ хўжалигимизнинг ҳолати, фан ва техниканинг ривожи, экономикани сифат жиҳатдан қайта қуриш, Совет давлатининг руҳий, интеллектуал, маънавий потенциалини кучайтириш белгиловчи омиллардир. Пировард натижада ҳамма иш ҳар биримизнинг меҳнатимизга боғлиқ. Хуллас, кучли, соғлом экономика тинчлик сиёсатининг муваффақиятини ҳам таъминлайди. Ташқи сиёсат билан ички сиёсатнинг боғлиқлиги деб мана шуни айтадилар.

Ўртоқлар! Ҳаёт бизнинг олдимизга жуда актуал муаммоларни кўндаланг қилиб қўйди, биз ҳам замон даъватига жавоб қайтаришимиз керак. Бўйин товлаб бўлмайди.

Съезд қарорлари КПСС Марказий Комитетидан, ҳукуматдан, бутун халқдан қанча куч-ғайрат талаб қилмасин, улар албатта бажарилиши керак. Бизнинг ҳаракат программамиз аниқ-равшан, собитқадам ва бемалол бажариладиган программадир. Бироқ, уни бажариш учун «ишни, — В. И. Ленин таълим берганидек, — дарҳол, ҳам юқоридан, ҳам қуйидан бошлаб юбориш керак», Агар биз ҳаммамиз — Марказий Комитетдан тортиб бошланғич партия ташкилотигача, ҳукуматдан тортиб ишлаб чиқариш бригадасигача, министрдан тортиб ишчи, колхозчи, хизматчигача — биргаликда ва дарҳол иш бошлаганимиздагина амалий ишда муваффақиятга эришиш мумкин бўлади. Ҳар бир киши лозим бўлган ишни қилиши, қилганда ҳам бутун кучини сарфлаб, виждонан қилиши керак. Яшаб турган давримизнинг қалтислиги, ватанпарварлик ва гражданлик бурчи туйғуси, Ватаннинг ҳозири ва келажаги учун, социализм ва тинчлик иши учун масъулият зиммамизга мана шуни юклайди.

Марказий Комитет билан ҳукумат ўз зиммаларига партия съезди қандай масъулият юклаганини англаб турибдилар ва ўз ишларини съезд талабларига мувофиқ олиб борадилар, деб сизларга ваъда бераман, ўртоқлар.

М. С. Горбачев сўзининг охирида бундай деди: бизнинг зиммамизга тушган жуда катта вазифалар ҳамиша жамоатчиликнинг зўр жўшқинлиги вазиятида ҳал этилиб келган. Тарихимизнинг барча туб бурилишларида шундай бўлган. Бугун ҳам партия сизларга, қаҳрамон ишчилар синфига, унинг юксак онглилигига, интизоми ва масъулиятига, сиёсий ва профессионал тажрибасига, унинг ўртага қўйилган мақсадлар нақадар мураккаб бўлмасин, шу мақсадларга эришишга барча меҳнаткашларни уюштириш ва жипслаштириш қобилиятига кўз тутмоқда, ўртоқлар. Бу даъват қўллаб-қувватланишига шак-шубҳа йўқ. Ватанимиз янада бадавлат ва бақувват бўлиб қолиши учун мамлакат меҳнаткашлари ҳамма ишларни қиладилар.

Ҳаммангизга бу катта и[ш]да муваффақият, меҳнатда янги-янги шонли ишлар, сиҳат-саломатлик, оилангизга омон-эсонлик, турмушда эзгуликлар ва яхшиликлар ёр бўлсин.

[Ўртоқ М. С. Горбачев нутқи зўр эътибор билан тингланди ва давомли қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди].

САЙЛОВЧИЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

211-Қарши сайлов округининг сайловчилари Ўзбекистон ССР Олий Советига сайланган ўз депутати — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев билан учрашдилар.

И. Б. Усмонхўжаев ўз нутқида партиямиз, бутун совет халқи ҳозир бошидан кечираётган масъулиятли даврни атрофлича таърифлаб берди. Мамлакат ҳаётида тарихий босқич бўлган КПСС XXVII съезди қарорларини бажариш юзасидан ишлар ҳамма жойда авж олдириб юборилди. Коммунистлар анжумани умрини яшаб бўлган барча нарсалардан қатъиян халос бўлиш, экономика ва маданиятни кескин юксалтиришга эришиш, ҳамма вақт ва ҳамма ишда юксак талабчанлик ва масъулият кўрсатиш вазифасини ўртага қўйди.

Учрашувда яқин ўтмишда партия турмушининг ленинча принципларини бузишга йўл қўйилганлигининг сабаблари чуқур таҳлил қилинди. Қашқадарё областида, Қарши шаҳрининг ўзида бундай салбий ҳодисалар айниқса кескин намоён бўлди. Турмушнинг барча соҳаларида қаттиқ партиявий ва давлат тартибини ўрнатиш учун партия ташкилоти кескин чоралар кўришига тўғри келди. Бугунги кунда ҳамма жойда интизом ва тартиб мустаҳкамланмоқда, одамларнинг ҳар бир участкада топшириб қўйилган иш учун гражданлик масъулияти ҳисси ошиб бормоқда.

Бутун республикада баъзи ижобий тенденциялар намоён бўлди. Бу йилнинг уч ойида ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 8 процент, меҳнат унумдорлиги эса 6 процент ошди. Асосий фондлар ва уй-жойларни фойдаланишга топшириш суръатлари жадаллашди.

Қашқадарёнинг иқтисодий ва социал турмушида ҳам бир қанча ижобий ўзгаришлар рўй берганлиги сезилиб турибди. Йил бошидан буён пландан ташқари 15 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди ва реализация қилинди. Қурилишда анча тартиб ўрнатилди. Халқ хўжалиги бошқа тармоқларининг меҳнаткашлари ишни яхшиладилар.

Лекин буларнинг ҳаммаси ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш лозим бўлган улкан ўзгартиш жараёнининг бошланишидир, холос. Бу ерда ҳукм суриб келган салбий ҳодисаларнинг оқибатларини имкони борича тезроқ бартараф этиш, одамларнинг яшаши ва самарали меҳнат қилишига, олға қараб муваффақиятли ҳаракат қилишга халақит бераётган барча нарсаларга қарши кескин кураш олиб бориш — ҳозирги асосий вазифадир.

Қарши шаҳри олдида турган кўпгина проблемаларни ҳам ҳал этиш талаб қилинади. Область маркази халқ хўжалигини ривожлантиришда халқ депутатлари Советларининг ролини кучайтириш зарур. Аҳолига хизмат кўрсатишнинг барча турларини қатъий яхшилаш талаб этилади. Шаҳар транспорти иши кўпгина эътирозларга сабаб бўлмоқда. Кўрилаётган чоралар натижасида шаҳарнинг автобус парки кенгайиб бормоқда. Бу эса қўшимча равишда минглаб пассажирларни ташиш имконини беради. Қаршида троллейбус қатновини йўлга қўйиш ишлари олиб борилмоқда, яқин вақт ичида ана шу машиналар учун депо қурила бошлайди.

Шу билан бирга, шаҳарликларнинг ўзлари интизом ва тартибни мустаҳкамлаш йўлини зўр ғайрат билан ўтказишлари лозим. Ҳар бир киши самарали, унумли ишлаб, ўз саботли меҳнати билан Ленин партиясининг режалари амалга оширилиши учун ҳамма ишни қилиши ҳозир биринчи галдаги бурч эканлиги учрашувда таъкидлаб ўтилди.

(ЎзТАГ).

КОЛХОЗЛАРНИНГ МАСЪУЛИЯТЛИ РОЛИ

Колхозлар фаолиятига асос қилиб олинган демократик принципларда шу хўжаликларнинг кенг имкониятлари назарда тутилган. Колхозлар иттифоқ кенгашининг мажлисида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш, қишлоқни социал жиҳатдан қайта қуриш суръатларини жадаллаштириш учун колхознинг ўзини ўзи бошқариш афзалликларидан самарали фойдаланиш зарурлиги тўғрисида гапирилди. Мажлис 8 апрель куни Москвада бўлиб ўтди.

СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Агросаноат давлат комитетининг раиси В. С. Мураховский «КПСС XXVII съездининг якунлари ва унинг қарорларини бажариш соҳасида колхозлар кенгашларининг вазифалари» тўғрисида доклад қилди.

Мажлис иштирокчилари КПСС XXVII съезди ўртага қўйган аҳолини озиқ-овқат билан тўла-тўкис таъминлашга ғоят қисқа муддатда эришишдан иборат биринчи галдаги вазифани бажариш йўлларини таҳлил қилдилар. Қишлоқни социал жиҳатдан ривожлантиришга, қишлоқ аҳолисининг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга мажлисда катта эътибор берилди.

В. К. Месяц бошқа ишга ўтиши муносабати билан колхозлар иттифоқ кенгаши раиси вазифасидан озод қилинди. Москва область Ленин районидаги Владимир Ильич номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони И. И. Кухарь колхозлар иттифоқ кенгашининг раиси этиб сайланди.

(ТАСС).

СОЦИАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАРНИНГ ЕВРОПАНИ ЯДРО ҚУРОЛИДАН ХОЛИ ЭТИШ МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ ҚИЛГАН ТАКЛИФИ

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар ўртасида келишиб олинганига мувофиқ, 1986 йил 8 апрелда БХР ташқи ишлар министрлигида Австрия, Бельгия, Буюк Британия, ГФР, Греция, Дания, Испания, Италия, Кипр, Нидерландия, Португалия, АҚШ, Туркия, Финляндия, Франция, Швейцария, Швеция ва Югославия элчихоналарига Европада ядросиз зоналар вужудга келтириш тўғрисидаги масала хусусида Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг Европа давлатларига, АҚШ ва Канадага мурожаатномаси топширилди. Ҳужжат Болгариянинг Москвадаги, Белград, Берн, Лондон, Люксембург, Париж ва Римдаги элчихоналари орқали қолган Европа давлатларига ва Канадага топширилади.

Иттифоқчи социалистик мамлакатларнинг шу янги ташаббуси Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг Софиядаги кенгашида ишлаб чиқилган баҳамжиҳат ташқи сиёсий йўлнинг конкрет ифодаси бўлиб, М. С. Горбачевнинг шу йил 15 январдаги Баёнотида олға сурилган программа, яъни ядросиз дунёни барпо этиш программасига, ташқи ишлар министрлари комитетининг Варшавада ўтказилган мажлиси ахборотида баён этилган таклифларга ҳамоҳангдир.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Европа мамлакатлари, АҚШ ва Канада ушбу мурожаатномага эътибор билан муносабатда бўлиб, унга амалий руҳда жавоб қайтарадилар, деб умид билдирадилар.

ВАРШАВА ШАРТНОМАСИДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАРНИНГ ЕВРОПАДА ЯДРОСИЗ ЗОНАЛАР ВУЖУДГА КЕЛТИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ МАСАЛА ҲУСУСИДА ЕВРОПА ДАВЛАТЛАРИГА, АҚШ ВА КАНАДАГА

МУРОЖААТНОМАСИ

Европа халқлари олдида, бутун инсоният олдида тинчликда яшаш керакми ёки ядро урушида ҳалок бўлиш керакми, деган масала ниҳоятда кескин бўлиб турган ҳозирги мураккаб халқаро вазиятда Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар қуролланиш пойгасини, аввало ядровий қуролланиш пойгасини дарҳол тўхтатиш, бундай пойганинг космосга ёйилишига йўл қўймаслик, қуролсизланишга ўтиш, ядро уруши хавфини бартараф этиш мақсадида қатъий ҳаракатлар қилишни, конкрет чоралар кўришни ҳар қачонгидан кўра зарур, деб ҳисоблайдилар.

Шу муносабат билан улар шу асрнинг охиригача ядровий ва химиявий қуролни батамом ва ҳамма жойда тугатиш тўғрисида Совет Иттифоқи олға сурган программани қўллаб-қувватлайдилар, бу программа оддий қурол-яроғлар ва қуролли кучлар камайтирилишини ҳам кўзда тутади. Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар ядровий қуролсизланишнинг амалга оширилиши Европадаги барча халқлар учун ва бутун планетадаги халқлар учун бехатар дунёни яратишга олиб келажагига ишончлари комил. СССР ва АҚШнинг Европадаги ўртача олислик ракеталари батамом тугатилиши Европа қитъасини ядро қуролидан холи қилиш, Европа хавфсизлигини мустаҳкамлаш ишида ниҳоятда муҳим дастлабки қадам бўлур эди.

Европа қитъасининг турли районларида ядро қуролидан ҳоли зоналарни вужудга келтириш тўғрисидаги таклифлар ядро уруши хавфини бартараф этишга қаратилган куч-ғайратлар умумий ўзанига қўшилган бўлиб, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар мана шу таклифлар учун изчиллик ва қатъият билан курашмоқдалар. Улар жаҳоннинг баъзи районларидаги ядросиз зоналар ҳозирнинг ўзидаёқ сиёсий реаллик эканлигини қайд этадилар.

Ҳозирги вақтда Европада ядросиз зоналарни вужудга келтириш ҳар қачонгидан кўра муҳим бўлиб турибди. Бу ерда қуролли кучлар ва қурол-яроғларнинг тўпланиши бошқа жойлардагига қараганда ҳатарли чегарага етди, ядровий қарама-қарши туриш даражаси юксак, ядро уруши тасодифан чиқиб кетиши хавфи ғоят катта.

Европада ядросиз зоналарнинг вужудга келтирилиши шундай зоналарда қатнашувчи мамлакатларнинг хавфсизлигини, шунингдек Европа хавфсизлигини ва ялпи хавфсизликни мустаҳкамлашга, барқарорлик ва ўзаро ишончни кучайтиришга, кескинликни юмшатиш қайта тикланишига, қуролли кучлар ва қурол-яроғлар камайтирилишига, ядро қуролини тарқатмаслик режимини мустаҳкамлашга, атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланишни кенгайтиришга кўмаклашган бўлур эди, бунга иттифоқчи давлатларнинг ишончи комил. Ядросиз зоналарнинг вужудга келтирилиши яхши қўшничиликни, ҳамжиҳатлик ва ҳамкорликни ривожлантириш билан ўзаро чамбарчас боғланган.

Европадаги бошқа бир қанча давлатларнинг ҳукуматлари ҳам Европанинг турли районларида ядросиз зоналар вужудга келтирилишини ёқлаб чиқмоқдалар. Бу ғояни парламентлар, сиёсий партиялар, кенг жамоатчилик доиралари қўллаб-қувватламоқдалар. Қитъада шундай зоналарни вужудга келтириш тўғрисидаги таклифлар Стокгольм конференциясида ишончни мустаҳкамлаш борасидаги муҳим тадбир сифатида олға сурилди, бошқа халқаро анжуманларда кўриб чиқилмоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ядросиз зоналар вужудга келтиришга катта аҳамият бермоқда.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар дунёнинг ҳамма жойида бўлгани каби Европада ҳам ядро қуроллари кўпайтирилишига қаршидирлар. Улар қитъада ядро қуроли бундан буён жойлаштирилиши тўхтатилиши учун, шундай қурол камайтирилиши учун, Европани ҳам ўртача олислик, ҳам тактик ядро қуролидан батамом холи қилиш учун курашмоқдалар. Уларнинг шу хусусдаги таклифлари ўз кучида қолмоқда.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар шунга асосланадиларки, Европанинг турли регионларида ядро қуролидан батамом ҳоли зоналарни вужудга келтириш тўғрисидаги таклифларни рўёбга чиқариш тегишли районлардаги манфаатдор давлатларнинг сиёсий иродасига, уларнинг биргаликдаги қарорига боғлиқдир. Уларнинг янада кўпроқ куч-ғайрат сарфлашлари ва бошқа давлатларнинг амалий ҳиссаси кўпайтирилиши талаб этилади. Ядросиз зоналарни вужудга келтириш тўғрисидаги аҳдномалар халқаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф этган нормаларига мос келиши, тегишлича контрол қилинган ҳолда уларнинг чинакам ядросиз зона статусига пухта риоя этилишини таъминлаши лозим.

Бунда ядро қуролига эга бўлган давлатлар ядросиз зоналарнинг статусини қаттиқ ҳурмат қилиш мажбуриятини зиммаларига олишлари, шундай зоналарга кирган давлатларга қарши ядро қуролини ишлатишдан ёки уни ишлатиш билан таҳдид қилишдан тийилиб туришлари керак.

Ядросиз зоналарнинг вужудга келтирилиши ва уларнинг самарадорлиги кўп даражада бошқа давлатларнинг, аввало ядро қуролига эга бўлган давлатларнинг шундай зоналарга нисбатан қандай муносабатда бўлишига боғлиқ эканлигига Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг ишончи комил. Улар СССР Европада ядросиз зоналар вужудга келтирилишини қатъиян қўллаб-қувватлаб, бундай зоналарга тегишли гарантиялар беришга тайёр эканлигини изҳор қилади, деб қайд этадилар ҳамда АҚШ, шунингдек, Англия ва Франция ҳам худди шундай муносабатни намоён этадилар, деб кутадилар.

Иттифоқчи давлатлар тегишли давлатларнинг Европа шимолида ядросиз зона вужудга келтириш борасидаги куч-ғайратларини табриклайдилар. Мазкур районнинг ҳозирги амалда ядросиз статусини мустаҳкамлаш истиқболи СССР шу зонада қатнашувчи мамлакатларга улар билан кўп томонлама ёки икки томонлама битимлар тузиш йўли билан тегишли гарантиялар беришга тайёр эканлиги туфайли яна ҳам реал бўлиб қолмоқда. АҚШ, Англия ва Франция томонидан бериладиган худди шундай гарантиялар мазкур зона самарадорлигини оширишга кўмаклашган бўлур эди. Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар СССР Европа шимолида ядросиз зоналар вужудга келтириш ғоясини рўёбга чиқариш учун бошқа конкрет қадамлар қўйишга тайёр эканлигини ҳам қайд этадилар.

Улар Болқон ярим оролида ядро қуролидан ҳоли зона вужудга келтирилишини, Болқон давлатлари ўртасида хавфсизликни мустаҳкамлаш, ишончни, яхши қўшничилик ва ҳамкорликни ривожлантириш борасидаги куч-ғайратларни ҳам қўллаб-қувватламоқдалар. Улар ушбу масала юзасидан Болқон давлатлари ўртасида кўп томонлама мулоқот бошланганлигини табриклайдилар ҳамда уларни шу мулоқотни давом эттиришга ва чуқурлаштиришга даъват этадилар.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Швециянинг Европада Варшава Шартномасидаги ва НАТОдаги давлатлар юзма-юз турган линия бўйлаб ядро қуролидан холи коридор вужудга келтириш тўғрисидаги таклифини қўллаб-қувватламоқдалар. Улар коридорнинг самарадорлигини ошириш мақсадида мазкур қуролнинг тактикавий-техникавий хусусиятларини ҳисобга олиб, ҳар иккала томон юзма-юз турилган линиядан ана шу коридорни кенгайтириши керак, деб ҳисоблайдилар. Бундай коридорни вужудга келтиришни Марказий Европадан бошлаш мумкин бўлур эди.

Совет Иттифоқи билан АҚШ ядро қуроли бўлмаган давлатларнинг территориясида ҳар қандай ядро қуролини жойлаштиришдан тийилиб туриш, шунингдек ядро қуроли жойлаштириб қўйилган мамлакатларда шундай қурол запасларини кўпайтирмаслик ва уни янгилари билан алмаштирмаслик тўғрисида ўзаро мажбурият қабул қилишлари Европада ядросиз зоналарни вужудга келтириш ғоясини амалда рўёбга чиқариш учун катта аҳамиятга эга бўлур эди. Шу билан бир қаторда ҳозирги вақтда территориясида ядро қуроли бўлмаган ядросиз давлатлар шундай қуролнинг ўз территориясида жойлаштирилишига йўл қўймасликлари зарур. Бундай чоралар ядро қуролининг территориялар бўйлаб ёйилишининг олдини олишга, ядровий қуролланиш пойгасини чеклашга, энг паст даражада кучлар мувозанатини таъминлашга, территориясида ядро қуроли бўлмаган давлатларнинг амалда ядросиз статусини сақлаб қолишга кўмаклашган бўлур эди.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Европани ядро хавф-хатаридан халос этиш зарурлигига асосланиб, ядро қуроли халқлар ҳаётидан батамом чиқариб ташланишига эришиш учун ҳаракат қилиб, ядросиз зоналар вужудга келтириш соҳасида орттирилган тажрибани, Хельсинки Якунловчи актининг принциплари ва қоидаларини назарда тутиб ҳамда умумевропа жараёнини авж олдиришга интилиб:

— Европа давлатларига, АҚШ ва Канадага Европа қитъасида ядро қуролидан ҳоли зоналарни вужудга келтириш тўғрисидаги таклифларни амалга ошириш учун қатъий ҳаракатлар қилиш тўғрисидаги даъват билан мурожаат этадилар;

— ядросиз зоналар вужудга келтирилишини ёқлаб чиқаётган давлатларнинг куч-ғайратларини, шу жумладан тегишли халқаро анжуманлардаги куч-ғайратларини қўллаб-қувватлашга чақирадилар;

— Европа шимолида ва Болқонда ядросиз зоналар вужудга келтириш борасидаги амалий тадбирларни рўёбга чиқаришга кўмаклашиш мақсадида тегишли манфаатдор давлатлар ўртасида чуқур ва конкрет фикрлашувлар ўтказишда қатнашишга тайёр эканликларини билдирадилар;

— Европа марказида ядро қуролидан холи коридорни вужудга келтириш тўғрисидаги масала хусусида манфаатдор давлатлар ўртасида музокаралар бошланиши керак, деган фикрни изҳор этадилар.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг ядро уруши хавфини бартараф этиш мумкин ва лозимлигига ишончи комил. Бу эса ядро қуролига эга бўлган ва унга эга бўлмаган, ҳарбий-сиёсий иттифоқларда қатнашаётган, бетараф ва қўшилмаган барча давлатларнинг зўр ғайрат билан қатъий ҳаракат қилишларини талаб этади. Европа қитъасида ядросиз зоналарнинг вужудга келтирилиши шу қитъа халқларининг хавфсизлигини таъминлаш, Европани ядро қуролидан холи этиш йўлида муҳим қадам бўлиб қолиши керак.

АДР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ РАИСИ С. А. КЕШТМАНДНИНГ СССРГА ҚИЛАДИГАН ВИЗИТИ ТЎҒРИСИДА

Афғонистон Халқ Демократик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Афғонистон Демократик Республикаси Министрлар Советининг Раиси Султон Али Кештманд Совет ҳукуматининг таклифига биноан 1986 йил апрель ойининг иккинчи ярмида расмий визит билан Совет Иттифоқига келади.

ДЎСТЛИК КУНЛАРИ

БОКУ, 8 апрель. (ТАСС мухбири). Бугун Озарбайжон пойтахтида Совет — Афғонистон дўстлик кунлари бошланди. Байрамда иштирок этиш учун АДР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари П. Гулдод бошчилигидаги делегация келди. Дўстлик кунлари очилишига бағишланган тантанали йиғилиш қатнашчилари ўз озодлиги ва мустақиллигини, Апрель революцияси ғалабаларини қаттиқ туриб ҳимоя қилаётган мард афғон халқининг кураши билан совет кишилари астойдил бирдам эканликларини айтдилар.

Байрам программасида Афғонистон манзарали-амалий халқ санъати виставкасини уюштириш, афғон артистларининг концертлари ва дўстлик митингларини ўтказиш кўзда тутилади. Меҳмонлар саноат корхоналарида, АДР студентлари ўқиётган олий ўқув юртларида бўладилар, қишлоқ меҳнаткашлари билан учрашадилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг ташқи иқтисодий алоқаларини ривожлантиришга ёрдам берувчи нашрлар чиқаришни ташкил этиш борасида кўп йил самарали ишлаганлиги учун Бутуниттифоқ «Внешторгиздат» Ўрта Осиё бўлимининг бош редактори ўртоқ Михаил Егорович **Агафонов**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвони берди.

Республика областларида чигит экишнинг бориши тўғрисида шу йил 8 апрелга бўлган МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда экилган майдон; учинчи устун — мавсум бошидан буён.

Андижон	9,8	61,4
Тошкент	16,7	58,2
Сурхондарё	7,9	42,6
Бухоро	7,9	35,0
Жиззах	6,9	24,0
Сирдарё	8,1	21,6
Қашқадарё	5,6	17,5
Самарқанд	4,9	13,7
Фарғона	4,7	12,3
Наманган	4,2	11,8
Навоий	4,0	10,0
Хоразм	1,2	2,9
ҚҚАССР	0,6	1,1
Республика бўйича:	6,4	24,8

Редактор Н. НАСИМОВ.

Р. — 08692. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Б. 1579. ИНДЕКС 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12